

**Ανθολόγιο Λογοτεχνικών Κειμένων
Α΄ & Β΄ Δημοτικού**

Το δελφίνι

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ	Τασούλα Τσιλιμένη , <i>Λέκτορας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας</i> Νικόλαος Γραϊκός , <i>Εκπαιδευτικός</i> Λεωνίδας Κάισαρης , <i>Εκπαιδευτικός</i> Μάνια Καπλάνογλου , <i>Επικ. Καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Αιγαίου</i>
ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ	Αλέξανδρος Ακριτόπουλος , <i>Λέκτορας του Πανεπιστημίου Θράκης</i> Ιωάννης Μπάκανος , <i>Σχολικός Σύμβουλος</i> Ηλίας Αναγνώστου , <i>Σχολικός Σύμβουλος</i>
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ	Βασιλική Λαμπίση , <i>Σκίτσογράφος-Εικονογράφος</i>
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ	Θεόδωρος Τάσιος , <i>Φιλολόγος</i>
ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ	Πέτρος Μπερερής , Χρίστος Παπαρίζος <i>Σύμβουλοι του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου</i>
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΥΠΟΕΡΓΟΥ	Νικολέττα Γκλιάνου , <i>Μόνιμη Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου</i>
ΕΞΩΦΥΛΛΟ	Αλέξης Κυριτσόπουλος , <i>Εικαστικός Καλλιτέχνης</i>
ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	ACCESS Γραφικές Τέχνες Α.Ε.

Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α: «Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»	
Πράξη με τίτλο:	ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ <i>Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου</i>
	«Συγγραφή νέων βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο»
	Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου Γεώργιος Τύπας <i>Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου</i>
	Αναπληρωτής Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου Γεώργιος Οικονόμου <i>Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου</i>
Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.	

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Τασούλα Τσιλιμένη Νικόλαος Γραίκος Λεωνίδας Καίσαρης Μάνια Καπλάνογλου

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ: ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

Ανθολόγιο Λογοτεχνικών Κειμένων
Α' & Β' Δημοτικού
Το δελφίνι

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ

Περιεχόμενα

Β.Δ. Αναγνωστόπουλος, <i>Τα δελφίνια</i> (ποίημα)	8
Και σου μιλώ για...	9

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

11

Μαρία Γουμενοπούλου, <i>Η γελαστή οικογένεια</i> (ποίημα)	12
<i>Η κουκουβάγια και η πέρδικα</i> (λαϊκός μύθος)	14
Τζιάνι Ροντάρι, <i>Ποιος διευθύνει;</i>	16
<i>Νανουρίσματα και ταχταρίσματα</i>	18
Βιτσέντζος Κορνάρος, <i>[Η Αρετούσα]</i> (ποίημα)	20
Ντέμπι Γκλιόρι, <i>Θα σ' αγαπώ ό,τι κι αν γίνει</i>	22
Βασίλης Ρώτας, <i>Ο παπούλης</i> (ποίημα)	24
Χρυσούλα Χατζηγιαννιού, <i>Η κλώσα</i>	26

ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙ

29

Κλοντ Γκούτμαν, <i>Η πρώτη μέρα στο σχολείο</i>	30
Μιχάλης Στασινόπουλος, <i>Η Μαργαρίτα</i> (ποίημα)	33
Μαρία Φραγκιά, <i>Ξ... όπως ξιφίας</i>	35
Ζαχαρίας Παπαντωνίου, <i>Ο παπαγάλος</i> (ποίημα)	37
Μάρω Λοΐζου, <i>[Το στοίχημα]</i>	39

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

41

Σοφία Γαβριηλίδου, <i>Ψέμα πρωταπριλιάτικο</i>	42
Ελένη Βαλαβάνη, <i>[Φοβάμαι!]</i>	45
Πέπη Δαράκη, <i>Η Αλφαβήτα δίχως ρο</i>	48
Αντουάν ντε Σαιντ – Εξυπερύ, <i>[Οι μεγάλοι είναι πολύ περίεργοι]</i>	50
Νίκος Κανάκης, <i>Χαρταετοί</i> (ποίημα)	51

ΦΑΝΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ

53

Λιάνα Αρανίτου, <i>[Η οδοντόβουρτσα]</i> (ποίημα)	
Γιώργος Σεφέρης, <i>[Είτανε μία κοπέλα από τη Σάμο]</i> (ποίημα)	54

Φύλλο φύλλο της κουκιάς (λαϊκό παραμύθι)	56
Ευγένιος Τριβιζάς, Η πινεζοβροχή (έμμετρη ιστορία)	60
Η σφυρίχτρα (λαϊκό γαλλικό παραμύθι)	63
Σοφία Μαντουβάλου, Μια φορά ήταν ... η Κολοτούμπα	65
Το μέλι (λαϊκό παραμύθι)	69

ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΦΥΣΗ

Γιώργης Κρόκος, Συμφωνία μ' ένα δέντρο (ποίημα)	72
Έλλη Αλεξίου, Ο Χιονάνθρωπος (ποίημα)	74
Βαγγέλης Ηλιοπούλος, [Ο τελευταίος ιππόκαμπος]	76
Οβίδιος, Η Πίτυς και ο Παν	78
Το γιασεμί, η ροδιά και η χαρουπιά (λαϊκό παραμύθι)	80
Ντίνα Χατζηνικολάου, Τα παιχνίδια του αγέρα (ποίημα)	85
Γεωργία Ταρσούλη, Το τρομαγμένο χελιδονάκι	87
Γεώργιος Βιζυηνός, Το φεγγαράκι (ποίημα)	91
Μάνος Κοντολέων, Ο σπουργίτης και το ουράνιο τόξο	93
Γιάννης Ρίτσος, [Τα τζιτζίκια στήσανε χορό] (ποίημα)	96
Ε. Παλαιολόγου – Πετρώνδα, Οι πεταλουδίτσες	97

ΕΙΡΗΝΗ ΚΑΙ ΦΙΛΙΑ

Αίσωπος, Η ευγνωμοσύνη του μικρού μυρμηγκιού	100
Άμυ Μακ Ντόναλντ, Ο μικρός κάστορας και η νχώ	101
Γιώργος Μαρίνος, Όταν κάνουνε πόλεμο (ποίημα)	105
Αγγελική Βαρελλά, Δώσε την αγάπη	107

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΖΩΗ

Θέτη Χορτιάτη, Προσευχή (ποίημα)	110
Ρένα Καρθαίου, Χριστουγεννιάτικο δέντρο (ποίημα)	111
Κατερίνα Αναγνώστου, Ο Αϊ – Βασίλης θα βρει το δρόμο του	113
Κάλαντα Πρωτοχρονιάς	115
Χάρης Σακελλαρίου, Ήρθε η πασχαλιά (ποίημα)	116
Αντιγόνη Μεταξά (Θεία Λένα), Το λαγουδάκι της Λαμπρής	117
Ο Χριστός και τα πουλιά (λαϊκός θρύλος)	119

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ 121

Γαλάτεια Σουρέλη, Ασπρογάλανο πανί	122
Κώστας Καλαπανίδας, Η γιορτή του ΟΧΙ (ποίημα)	124
Ευγενία Φακίνου, Τα ελληνάκια	125
Αγγελική Βαρελλά, Ο αγωνιστής με την πένα	128

Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΜΑΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ 131

Ευγένιος Σπαθάρης, Ο Μέγας Αλέξανδρος και το Καταραμένο φίδι	132
Παροιμίες - Γλωσσοδέτες	135
Πιπίνα Τσιμικάλη, [Οι τηγανίτες του Τραγοπόδη]	137
Χελιδόνισμα (λαϊκό)	141
Τα δύο αδέρφια (παραμύθι από τη Μέση Ανατολή)	143
Αινίγματα	145

Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΟΥ 147

Δημήτρης Μανθόπουλος, Κύριε Ντεσιμπέλ ... (ποίημα)	148
Φιλίσα Χατζηκάννα, Η ηλεκτρική σκούπα και η λαχτάρα των δύο φίλων	150
Θέτη Χορτιάτη, Ο υπολογιστής μου (ποίημα)	152
Ζωή Κανάβα, Ο Σαλίγκαρος βγαίνει αμαξάδα	154
Λότη Πέτροβιτς- Ανδρουτσοπούλου, Το ρολόι της Μάρως	155

Μικρή Βιβλιοθήκη	157
Βιβλιογραφικές / μουσικές πληροφορίες - εικόνες	161
Λύσεις και απαντήσεις	169

* Όταν βλέπεις τον τίτλο σε αγκύλες [] σημαίνει πως δεν είναι του συγγραφέα, αλλά της συγγραφικής ομάδας του *Ανθολογίου*. Αυτό συμβαίνει είτε γιατί είναι απόσπασμα (δηλ. ένα μέρος ενός κειμένου) είτε γιατί ο ποιητής δεν έχει δώσει τίτλο στο ποίημά του.

Θα συναντήσεις λέξεις, που θα συνοδεύονται από έναν αστερίσκο (*). Επειδή οι λέξεις αυτές μπορεί να σου φανούν δύσκολες, στο κάτω μέρος της σελίδας θα βρεις τι σημαίνουν.

Τα δελφίνια

Τα δελφίνια στο χαρτί
του νερού χαρταετοί.
Όλο πήδους και ναζάκια
χρυσοπτέρουγα ναυτάκια
παίζουν και ασφυκτιούν
έξω στη ζωή να βγουν
με φωνές και με τραγούδια
με σημαίες και λουλούδια.

Β.Δ. Αναγνωστόπουλος

Και σου μιλώ για...

Σ αυτό το βιβλίο θα βρεις παραμύθια, ποιήματα και ιστορίες που γεννήθηκαν από τη φαντασία και τη σοφία ανθρώπων του χτες και του σήμερα. Ιστορίες που θα σου μιλήσουν για την οικογένεια, το σχολείο, το περιβάλλον, την ειρήνη, τη φιλία και γι' άλλα πολλά θέματα. Ταξιδεύοντας με κάθε ιστορία, θ' ανακαλύψεις ότι οι άνθρωποι σε όλες τις εποχές και σε όλο τον κόσμο αγαπούν και νοιάζονται για τα ίδια πράγματα.

Κρατάς στα χέρια σου ένα *Ανθολόγιο* φαντασίας, περιπέτειας και χαράς, που ελπίζουμε σαν «δελφίνι» να σε ταξιδέψει στον πολιτισμό όλου του κόσμου.

*Η συγγραφική ομάδα
του Ανθολογίου*

Κάτω από τα τριανταφυλλένια πέλματά σου
δυο καρδιές-
η καρδιά της μητέρας
η καρδιά του πατέρα.
Πάτα χερά.
Δε θα πέσεις.

Γιάννης Ρίτσος

Γιώργος Σικελιώτης, «Οικογένεια»

Η χελαστική οικογένεια

Πάνω σ' άσπρο το χαρτί
ζωγραφίζω ένα σπιτάκι,
καναπέ χαλί και τζάκι.

Καθιστούς στον καναπέ
σχεδιάζω έναν πατέρα
δυο παιδιά και μια μητέρα.

Κι επειδή θέλω πολύ
να φανεί στη ζωγραφιά μου
η χαρά που 'χει η καρδιά μου

των χειλιών τις άκρες κάνω
προς τα πάνω να κοιτάνε
κι έτσι όλοι τους γελάνε.

Μαρία Γουμενοπούλου

Β. Χρηστίδης

δραστηριότητες

Σε ποιο σημείο το ποίημα μιλάει, για τα μέλη της οικογένειας; Πόσα είναι αυτά; Πόσα μέλη έχει η δική σου οικογένεια;

Φέρε στο σχολείο μια φωτογραφία της οικογένειάς σου και σύγκρινέ την μί αυτήν του βιβλίου. Παρατήρησε τα ρούχα, το χώρο που βρίσκονται, τα πρόσωπα και το πώς στέκονται απέναντι στο φακό.

Με τους συμμαθητές σου κάντε υποθέσεις ο ένας για τη φωτογραφία του άλλου.

Ζωγράφισε ένα από τα μέλη της οικογένειάς σου.

Η κουκουβάγια και η πέρδικα

Μια μέρα συνάχτηκαν όλα τα πουλιά και συμφώνησαν να βάλουν τα παιδιά τους στο σχολείο να μάθουν γράμματα. Ηύραν* και δάσκαλο και τον διόρισαν. Άνοιξαν το σχολείο κ' επήραν τα παιδιά τους και τα έγγραψαν.

Ύστερα από λίγες μέρες μερικά παιδιά πήγαν στο σχολείο και δεν ήξεραν το μάθημά τους. Ο δάσκαλος τα άφησε νηστικά το μεσημέρι. Μέσα στα παιδιά που έμειναν τιμωρία ήταν και το παιδί της κουκουβάγιας.

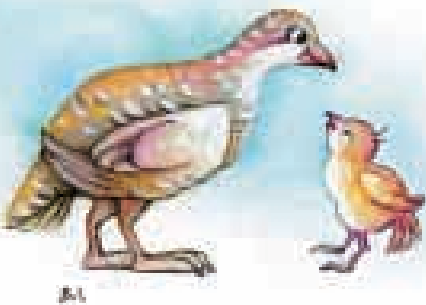
Η κουκουβάγια, άμα είδε πως εσχόλασαν τα παιδιά το μεσημέρι και το μωρό της δεν εσχόλασε, επήρε λίγο ψωμί κ' επήγε στο σχολείο να του το δώσει.

Καθώς επήγαινε, την έφτασεν η πέρδικα. Έμεινε κ' εκείνης το μωρό της νηστεία, κ' επήγαινε να του δώσει λίγο ψωμί. Λέγει η πέρδικα της κουκουβάγιας:

— Να χαρείς τα μάτια σου, γείτονα. Έχω πολλή δουλειά και σε παρακαλώ να πάρεις και του μωρού μου το φαί του.

— Το παίρνω, γειτόνισσα, λέγει η κουκουβάγια, αλλά δεν ξέρω το μωρό σου ποιο είναι.

— Ω, λέγει η πέρδικα, όσο γι' αυτό είναι πολύ εύκολο να το βρεις.
Το μωρό μου είναι το πιο όμορφο μωρό του σχολείου!

Η κουκουβάγια πήγε στο σχολείο. Παρακάλεσε το δάσκαλο κι αυτός εδέχτηκε να δώσει το ψωμί του μωρού της. Ύστερα είπε του δασκάλου να την αφήσει να δει όλα τα παιδιά. Εκοίταξε καλά—καλά, δεν νύρε το μωρό της πέρδικας. Εγύρισε πίσω, επήγε και νύρε την πέρδικα και της έδωσε το ψωμί και της λέει:

— Τι να σου κάμω! Εκοίταζα μian ώραν και δεν το νύρα το μωρό σου, γιατί μέσ' στο σχολείο δεν ήταν ομορφότερο μωρό από το δικό μου!

* Ηύραν: Βρήκαν

δραστηριότητες

Τι νιώθουν η κουκουβάγια και η πέρδικα για τα παιδιά τους;

Στο «δελφίνι» υπάρχουν κι άλλα κείμενα που περιγράφουν τη μητρική αγάπη. Τι κοινό έχουν οι ήρωες μεταξύ τους;

Παρατήρησε την εικόνα. Τι δείχνει; Σε ποιο από τα παρακάτω είδη ανήκει;

Βάλε X στο σωστό τετράγωνο:

πίνακας ζωγραφικής

γλυπτό

κέντημα

Ποιος διευθύνει;

Ρώτησα ένα κοριτσάκι:
— Ποιος διευθύνει στο σπίτι;
Αυτή σωπαίνει και κοιτάζει.

— Λέγε, ποιος είναι ο αρχηγός; Ο μπαμπάς ή η μαμά;
Το κοριτσάκι με κοιτάζει και δεν απαντά.

— Λοιπόν; Θα μου πεις; Πες μου ποιος είν' ο αρχηγός;
Με ξανακοιτάζει με αμηχανία.

— Δεν ξέρεις τι θα πει «διευθύνω»;
Και βέβαια το ξέρεις.

— Δεν ξέρεις τι θα πει «αρχηγός»;
Και βέβαια το ξέρεις.

— Λοιπόν;

Με κοιτάζει και σωπαίνει. Δεν ξέρω τι να κάνω. Να θυμώσω; Κι αν η καυμένη είναι μουγκή; Τώρα, να, το βάζει στα πόδια. Τρέχει μέχρι την άκρη του λιβαδιού, γυρνάει απότομα, μου βγάζει τη γλώσσα και μου φωνάζει γελώντας:

— Δε διευθύνει κανείς, γιατί στο σπίτι μας όλοι μας αγαπιόμαστε.

Τζάνι Ροντάρι

δραστηριότητες

Αν ήσουν εσύ στη θέση του κοριτσιού, τι θα απαντούσες στην ίδια ερώτηση για τη δική σου οικογένεια;

Η εικόνα δείχνει μια οικογένεια, όπως ήταν τα περασμένα χρόνια. Μπορείς να περιγράψεις τι ακριβώς κάνει το κάθε πρόσωπο;

Κώστας
Γραμματόπουλος,
εικονογράφηση στο
αλφabethάριο
«Τα καλά παιδιά»

Ζωγράφισε ένα μέλος της δικής σου οικογένειάς να κάνει μια καθημερινή και συνηθισμένη δουλειά.

Νανουρίσματα και ταχταρίσματα

α. Κοιμήσου συ μικράκι μου

Κοιμήσου συ μικράκι μου και γω σε νανουρίζω,
και την κουνίτσα σου κουνώ, γλυκά και σε κοιμίζω.
Σα σε κοιμίσω ύστερα στην Παναγιά σ' αφήνω,
στην Παναγιά και στο Χριστό και στο φύλακ' άγγελό σου,
για να σε προφυλάγουνε παν' στο προσκέφαλό σου.

β. Κοιμήσου νερατζούλα μου...

Κοιμήσου νερατζούλα μου,
αμυγδαλιά χρυσή μου
κοιμήσου κερασίτσα μου
να σε χαρεί η ψυχή μου.

Νανουρίσματα από τη Θράκη και την υπόλοιπη Ελλάδα

γ. Τάρνα, ταρνανίστε το...

Τάρνα, ταρνανίστε το
ζάχαρη ποτίστε το,
μόσκο* και ραντίστε το
και δροσολογίστε το.

δ. Ταχτιρντί του λέγανε

Ταχτιρντί του λέγανε
και μου το παντρεύανε
και του δώνανε προικιά
ένα κόσκινο φλουριά
και του δώναν' εν' αμπέλι
που χωρεί ο λα(γ)ός και μπαίνει.

Ταχταρίσματα από την Ήπειρο και την Κύθνο*

* **μόσκος ή μόσχος:** αρωματικό υγρό, που μυρίζει πολύ όμορφα

* **ταχταρίσματα ή ταρναρίσματα:** τραγουδάκια που λέει η μητέρα στο παιδί της, όταν το χορεύει στα γόνατά της για να το διασκεδάσει

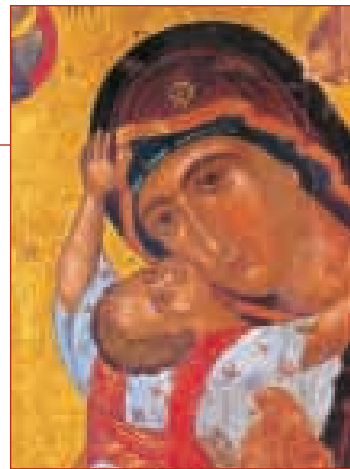
δραστηριότητες

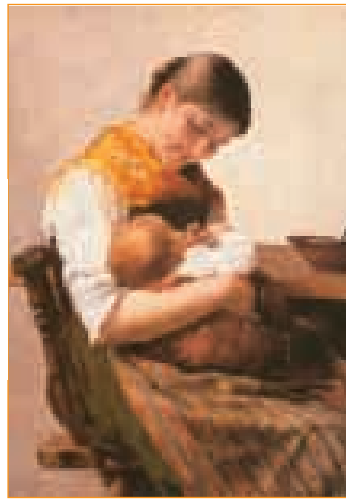
Στο δεύτερο νανούρισμα με ποι-
ες λέξεις η μητέρα δείχνει την
αγάπη στο παιδί της;

Τι εικονίζουν οι πίνακες; Τι άραγε να σκέ-
φτεται κάθε μητέρα για το παιδί της;

Παναχία Τρικοφιλούσα η
«Καρδιώτισσα»

Γεώργιος
Λακωνίδης,
«Μητρική
στοργή»

Εδώ βλέπεις το χάρτη της Ελλάδας,
στον οποίο σημειώνονται οι πε-
ριοχές από όπου προέρχονται οι στί-
χοι που διάβασες: η Ήπειρος (κόκ-
κινο), η Θράκη (μπλε) και η Κύθνος (πράσινο). Στο με-
γάλο χάρτη της Ελλάδας του σχολείου σου βρες αυτές
τις περιοχές και το δικό σου τόπο. Μέτρησε ποια περιο-
χή είναι η πιο κοντινή και ποια η πιο μακρινή από το
δικό σου τόπο.

[Η Αρετούσα]

Στους περασμένους τους καιρούς, στην πόλη της Αθήνας,
 ο Ηράκλης ήταν βασιλιάς ο ξακουστός ο ρήγας*,
 και της κυράς του τ' όνομα το λέγανε Αρτέμη,
 φρόνιμη ήταν κι όμορφη, μοσχομεγαλωμένη*.
 Ευτυχισμένοι ζούσανε οι δυο τους μες στα πλούτη,
 ένα μόνο τους έλειπε μες στη ζωή ετούτη,
 κι από τη στεναχώρια τους κόντευαν να ποθάνουν:
 που δεν μπορούσανε κι αυτοί ένα παιδί να κάνουν.
 Τον ήλιο και τον ουρανό συχνά παρακαλούσαν
 να τους χαρίσουν το παιδί που τόσο πεθυμούσαν.
 Οι ευχές τους εισακούστηκαν και, μια καλήν ημέρα,
 έφερε η βασίλισσα στον κόσμο θυγατέρα.
 Όνομα ο ρήγας έδωσε στην κόρη: Αρετούσα,
 για τα καλά της τα πολλά, τα πλούτη και τα λούσα.
 Μεγάλωνε η Αρετή σαν δροσερό κλωνάρι
 κι επλήθαινε στην ομορφιά, στη γνώση και στη χάρη.

Βιτσέντζος Κορνάρος

* ρήγας: βασιλιάς

* μοσχομεγαλωμένη: καλοαναθρεμμένη

δραστηριότητες

Πώς ονομαζόταν η μητέρα και ο πατέρας της Αρετούσας και για ποιο λόγο ήταν στενοχωρημένοι;

Η ζωγραφιά είναι έργο του λαϊκού ζωγράφου Θεόφιλου, ο οποίος εμπνεύστηκε από το ποίημα που διάβασες. Μαζί με την Αρετούσα ο Θεόφιλος ζωγράφισε και τον καλό της, τον Ερωτόκριτο. Μπορείς να περιγράψεις την Αρετούσα; Πώς φαντάζεσαι το αρχοντικό σπίτι όπου έμενε;

Θεόφιλος, «Ερωτόκριτος και Αρετούσα»

Κάποιοι συνθέτες εμπνεύστηκαν από την ιστορία της Αρετούσας, όπως ο Γιάννης Μαρκόπουλος και ο Χριστόδουλος Χάλαρης. Εάν έχετε στο σχολείο σας το CD *Ερωτόκριτος και Αρετή* του Μαρκόπουλου, μπορείτε να ακούσετε το τραγούδι του Ερωτόκριτου για την Αρετούσα (αρ. 43) ή από το CD *Ερωτόκριτος* του Χάλαρη μπορείτε να ακούσετε το τραγούδι *Τα Θλιβερά Μαντάτα*.

Θα σ' αγαπώ ό,τι κι αν γίνει

Ο Μικρός ήταν πολύ κακόκεφος. Κλείστηκε στο δωμάτιο κι άρχισε να στριφογυρίζει κι όλα τα πράγματα ν' αναποδογυρίζει. Τις ζωγραφιές από τον τοίχο τις ξεκολλούσε κι όλα τα παιχνίδια του χαλούσε.

«Θεέ μου!» είπε η Μαμά «τι έχεις πάθει;»

«Είμαι ένας ανάποδος και γκρινιάρης Μικρός και κανείς δε μ' αγαπάει» είπε ο Μικρός.

«Μικρέ μου» είπε η Μαμά «όπως και να'σαι εγώ πάντα θα σ' αγαπώ».

«Κι αν ήμουνα αρκούδος, πάλι θα με φρόντιζες και θα μ' αγαπούσες;» ρώτησε ο Μικρός.

«Φυσικά» είπε η Μαμά. «Εγώ θα σ' αγαπώ ό,τι κι αν γίνει».

[...] «Ό,τι κι αν γίνει;» είπε ο Μικρός και χαμογέλασε. «Κι αν ήμουνα κροκόδειλος;»

«Θα σε αγκάλιαζα και θα σε αγαπούσα και τη νύχτα θα σου τραγουδούσα» είπε η Μαμά.

«Χαλάει ποτέ η αγάπη;» ρώτησε ο Μικρός.

«Λυγίζει άραγε ποτέ και σπάει; Κι αν ναι, μπορείς άραγε να την κολλήσεις, και να τη φτιάξεις και να τη χτίσεις;»

«Α, δεν ξέρω» είπε η Μαμά «το μόνο που ξέρω είναι ότι θα σ' αγαπώ για πάντα».

«Κι όταν πεθάνουμε και καθούμε, θα μ' αγαπάς ακόμη;» είπε ο Μικρός. «Θα υπάρχει ακόμα η αγάπη;»

Η μαμά πήρε στην αγκαλιά της το Μικρό και κοίταξαν μαζί από το παράθυρο τον ουρανό. Το φεγγάρι έφεγγε ψηλά και τ' αστεράκια ήταν φωτεινά.

«Κοίτα, Μικρέ, τ' αστεράκια πώς λάμπουνε στον ουρανό. Ξέρεις πως πολλά απ' αυτά έχουν πεθάνει εδώ και χρόνια πια; Τα βλέπεις όμως πώς φωτίζουν ακόμα στον ουρανό; Η αγάπη είναι σαν τ' αστέρια: ποτέ δεν πεθαίνει και πάντα φωτίζει».

Ντέμπι Γκλιόρι

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Γιατί είναι κακόκεφος ο Μικρός της ιστορίας; Σε ποια ζωάκια σκέφτηκε να μεταμορφωθεί για να δοκιμάσει την αγάπη της μαμάς του; Σε τι θα μεταμορφωνόσουν εσύ και γιατί;

Φτιάξε το δικό σου «ουρανό της αγάπης». Γράψε στ' αστέρια το όνομα αγαπημένων σου προσώπων και χρωμάτισέ τα με χρώματα που σου αρέσουν.

Έχεις νιώσει ποτέ ότι δε σ' αγαπούν; Πότε;

Ο παππούλης

Ο παππούλης σαν κοπέλι*
κάθε μέρα πάει σ' αμπέλι.

Το σκαλίζει, το ποτίζει
και το διπλοκαθαρίζει.

Και το Μάη με τους ανθούς
κορφοκόβει τους βλαστούς.

Κι ως να διπλοξεφυλλίσει,
η αγουρίδα* έχει γυαλίσει.

Τώρα φέρνει στο μαντίλι
κόκκινο γλυκό σταφύλι.

Τώρα κάθεται δραγάτης*
ο παππούς ανοιχτομάτης

και του πάμε το φαί του
και μας δίνει την ευχή του

μας φιλεύει* και σταφύλια
σε καλάθια, σε μαντίλια.

Βασίλης Ρώτας

* κοπέλι: νέος

* αγουρίδα: άγουρο σταφύλι

* δραγάτης: αγροφύλακας, αυτός που φυλάει τη σοδειά των χωραφιών

* φιλεύει: κερνάει

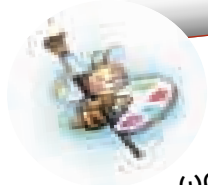
δραστηριότητες

Ποια εργασία κάνει ο παπούς του ποιήματος; Συζητήστε για τις δουλειές των δικών σας παπούδων.

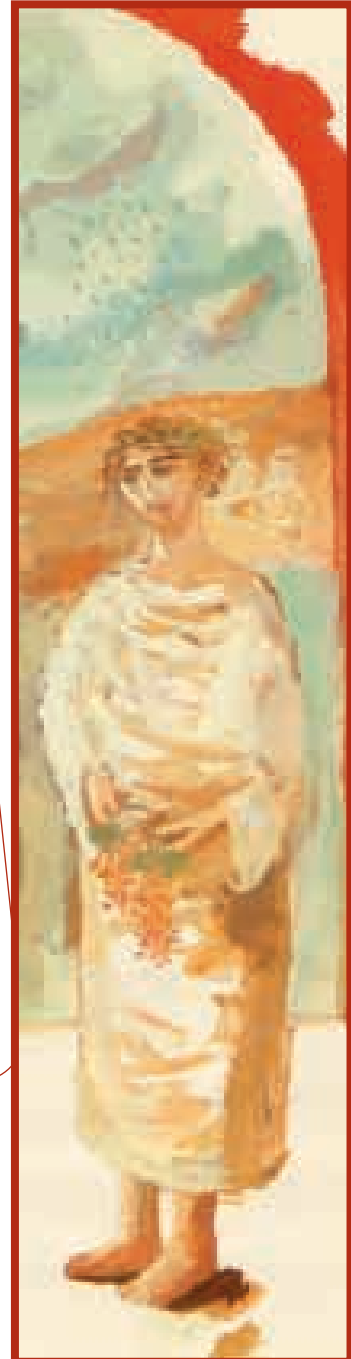

Θυμάσαι κάποια ευχή που σου έδωσε ο παπούς σου και πότε έγινε αυτό;

Στη ζωγραφιά εικονίζεται με ανθρωπινή μορφή ο μήνας του χρόνου που ωριμάζει το σταφύλι. Ποιο είναι το όνομά του; Σε ποια εποχή ανήκει; Παρατήρησε την εικόνα και βρες κι άλλα χαρακτηριστικά που έχει ο καιρός αυτόν το μήνα.

Φωτεινή Στεφανίδη, εικονογράφηση στο παραμύθι
«Οι δώδεκα μήνες»

Η κλώσα

Ηταν μεσημέρι πολύ ζεστό, κι η Ασπρούλα γύρευε ένα δροσερό μέρος να καθίσει με τα κλωσοπούλια της. Τέλος βρήκε μια κουφάλα ενός δέντρου και τρύπωσε μέσα. Τα πουλάκια στρώθηκαν γύρω της και κάτω από τα φτερά της και κλείσαν τα μάτια τους να κοιμηθούνε.

Η μάνα όμως δεν κοιμόταν. Μ' ολάνοιχτα τα μάτια, κοίταζε από δω, κοίταζε από κει, και φύλαγε τα μικρά της.

— Ω! Η κλώσα, η κλώσα! Φώναξε η Γαρουφαλίτσα, κι έτρεξε κοντά της. Αχ, να πιάσω ένα πουλάκι! Κι έσκυψε και πήρε ένα στα χέρια της. Μα δεν πρόλαβε καλά καλά να το χαϊδέψει, κι ένα άγριο κακάρισμα ακούστηκε κι η κλώσα όρμησε με νύχια και ράμφος πάνω στη Γαρουφαλιά. Κατατρόμαξε το κοριτσάκι, κι έφερε τα χέρια του στο πρόσωπο να φυλαχθεί, μα η κλώσα όλο και πιο άγρια ορμούσε πάνω του.

Φωνές, κακό η κλώσα, φωνές κι η Γαρουφαλίτσα από το φόβο της. Στο σπίτι πήραν όλοι είδηση και τρέξανε στην αυλή.

– Πέταξε το πουλί, φώναξε ο παπούς.

Μα εκείνη δεν καταλάβαινε κι όλο έκρυβε το πρόσωπό της με τα χέρια της, που κρατούσαν σφιχτά το πουλάκι. Ένα λεπτό ακόμα, θα γινόταν μεγάλο κακό, μα πρόφταξε ο παπούς και μπήκε ανάμεσά τους.

Πήρε το πουλάκι απ' τα χέρια της Γαρουφαλίτσας και σκύβοντας με προσοχή και κοιτώντας αλλού, το έριξε μπροστά στην αγριεμένη μάνα, που φούσκωνε τα φτερά της κι έκανε γύρους μπροστά στα μικρά της.

– Τι έκανες, παιδί μου! Φώναξε πρώτη η γιαγιά. Πιάνουν ποτέ κλωσοπούλια, όταν είναι κοντά κι η μάνα; Έλα τώρα μέσα να σου δώσω να πιεις λίγο νερό.

Ο παπούς έψαξε καλά το πρόσωπο του κοριτσιού, μην έχει καμιά γρατσουνιά, κι έβαλε στα χέρια του ιώδιο.

– Ποτέ να μην το ξανακάνεις αυτό, της είπε και τη χάιδεψε στα μαλλάκια της. Ούτε στην κλώσα ούτε σε κανένα άλλο ζώο. Όλα αγριεύουν, όταν έχουν μικρά.

– Πω πω, έλεγε η Γαρουφαλίτσα, πόσο τρόμαξα! Πρώτη μου φορά είδα τόσο αγριεμένη κότα.

– Δεν είναι κότα, Γαρουφαλίτσα, είπε η μητέρα. Είναι κλώσα. Είναι μάνα. Μάνα που αγωνίζεται να φυλάξει τα μικρά της.

– Σωστά! Έλεγε πιο ύστερα η Γαρουφαλίτσα μέσα στο νου της. Η κλώσα, έτσι έπρεπε να κάνει, για να σώσει το κλωσοπουλάκι της. Κι εγώ, αν κανείς έρθει να μου αρπάξει την κουκλίτσα μου, θα τον αφήσω;

Χρυσούλα Χατζημανιού

δραστηριότητες

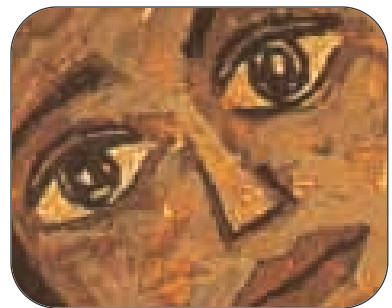
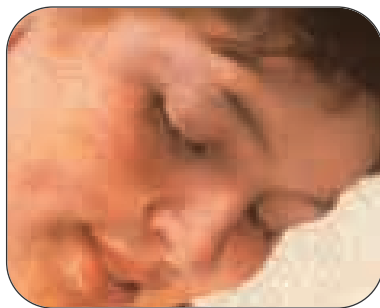
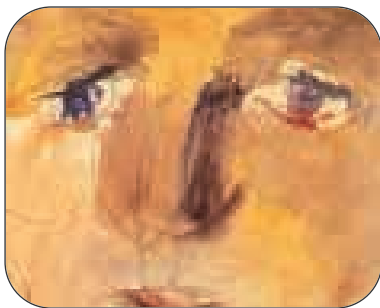
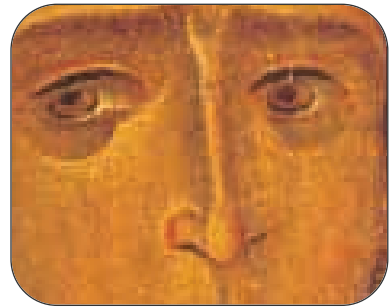
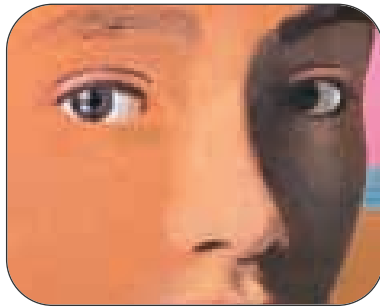
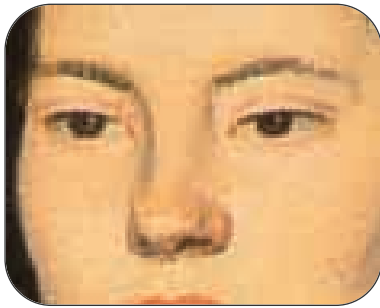
Γιατί η κλώσα όρμησε στη Γαρουφαλίτσα;

Ένωσες ποτέ να σε προστατεύει από κάποιον κίνδυνο η δική σου μαμά; Πότε και πού;

Παρατήρησε τις εικόνες και σκέψου τι μπορεί να αισθάνονται αυτές οι μητέρες. Στο άδειο τετράγωνο ζωγράφησε το πρόσωπο της δικής σου μαμάς.

Μαρκ Μπράουν, [Ο Άρθουρ στο σχολείο]

Ο Σεπτέμβρης πάντα δεσ,
έχει όλα τα παιδάκια
φίλους και συμμαθητές.

Ρένα Καρδαίου

Η πρώτη μέρα στο σχολείο

Όταν χτύπησε το ξυπνητήρι, ήμουν ήδη ξύπνιος, καθισμένος στο κρεβάτι μου. Για δέκατη φορά βεβαιώθηκα πως δεν έλειπε τίποτα από την καινούργια μου τσάντα. Η κασετίνα, τα μολύβια, η σβήστρα, το πρόχειρο τετράδιο. Σηκώθηκα κρυφά. Πήγα γρήγορα και βρήκα το μικρό γούνινο αρκουδάκι μου, το έχωσα μέσα στην τσάντα και γύρισα στο κρεβάτι μου. Έκλεισα σφιχτά τα μάτια μου για να δει η μαμά πόσο καλά είχα κοιμηθεί, εγώ, που στριφογύριζα σα σβούρα όλη τη νύχτα. Ο μπαμπάς άνοιξε την πόρτα.

— Το πρωινό είναι έτοιμο, Αργύρη! Εμπρός, όρθιος μεγάλε!

Έκανα ότι δεν άκουσα τίποτα. Η μαμά ήρθε να με φιλήσει. Την κοίταξα με μεγάλα έκπληκτα μάτια τάχα, σαν μπούφος. Αλλά ο μπούφος, εκείνο το πρωί δεν πεινούσε. Το στομάχι του έκανε περίεργους θορύβους κι έτσι το γάλα και η φέτα με το βούτυρο έμειναν πάνω στο τραπέζι. Η μαμά επέμενε:

— Μα είσαι μεγάλος πια, μικρούλη μου! Το σκέφτεσαι; σε μισή ώρα θα βρίσκεσαι στο μεγάλο σχολείο!

Μου είχαν κοπεί τα πόδια. Κρύωνα κιόλας. Αλλά οι μεγάλοι είναι θαρραλέοι. Κατάφερα να φορέσω τα καινούργια μου ρούχα. Όλα ήταν καινούργια, εκτός από το φόβο που είχε αρχίσει από τις διακοπές κιόλας. Στο δρόμο, αφού ήμουν πια μεγάλος, άφησα το χέρι της μαμάς. Δεν ήμουν εγώ σαν όλα αυτά τα πιτσιρίκια που περπατούσαν μπροστά μου. Μόλις όμως αντίκρισα το σχολείο, ξανάπιασα γρήγορα-γρήγορα το χέρι της μαμάς. Μου το έσφιξε δυνατά. Έπειτα μ' αγκάλιασε και δεν ήθελε να μ' αφήσει. Χρειάστηκε να βάλω όλη τη δύναμη για να της ξεφύγω. Ήμουν μεγάλος πια εγώ. Μπήκα στο μεγάλο σχολείο χωρίς να γυρίσω πίσω. Σκούπισα τα μάτια μου. Έκανα τάχα πως μπήκε σκόνη στο μάτι μου. Οι μεγάλοι δεν κλαίνε. Μήπως και στα μάτια της μαμάς είχε μπει σκόνη; Θάρρος. Το μεσημέρι όταν θα έρθει να με πάρει, θα ξέρω να

διαβάζω. Σίγουρα. Και να γράφω και να λογαριάζω. Όλα θα τα ξέρω. Θα ακούω προσεκτικά τη δασκάλα, θα είμαι ευγενικός με τους συμμαθητές μου, δε θα λέω κακά λόγια, θα μπω ήσυχα-ήσυχα στη σειρά μου και δε θα λερώσω τα ωραία μου καινούργια ρούχα.

Η δασκάλα μας ήταν η κυρία Μεταξά. Ήθελε να τη φωνάζουμε Γεωργία και κυρίως όχι «δασκάλα». Ο Κυριάκος που καθόταν δίπλα μου, είπε:

— Δασκάλα, μπορώ...

Σταμάτησε. Η δασκάλα μας χαμογέλασε. Μετά είπαμε όλοι τα ονόματά μας. Φανή, Γιάννης, Ιουλία, Αναστασία... Η δασκάλα μας κυρία Γεωργία τα έγραψε στον πίνακα. Κοιταζόμασταν όλοι μεταξύ μας με κάτι χαζά χαμόγελα. Με τι θέλετε να αρχίσουμε; ρώτησε η κυρία μας.

Ο Κωστής σήκωσε το χέρι.

— Με την τουαλέτα κυρία.

Κλοντ Γκούτμαν

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

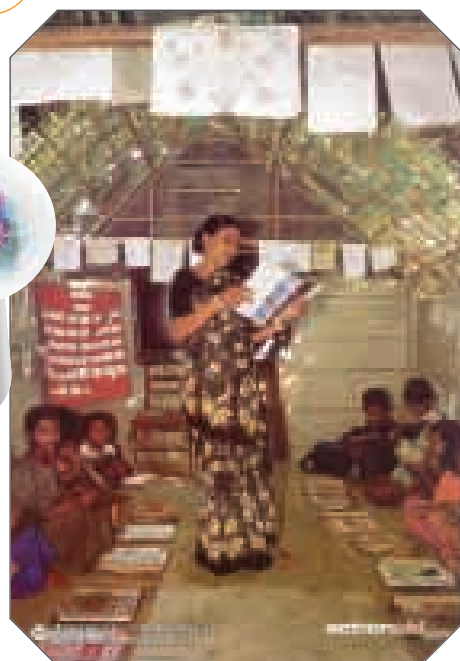
Θυμάσαι την πρώτη δική σου μέρα στο σχολείο; Σε τι έμοιαζε και σε τι διέφερε από του Αργύρη;

Ζήτησε από τη μαμά και τον μπαμπά, τον παπού και τη γιαγιά να σου διηγηθούν πώς ήταν η δική τους πρώτη μέρα στο σχολείο.

Στη φωτογραφία βλέπεις μια σχολική τάξη από κάποιο χωριό της Μακεδονίας τα περασμένα χρόνια. Προσπάθησε να τη συγκρίνεις με μια φωτογραφία της τάξης σου.

Σε αυτή τη φωτογραφία βλέπεις μια σχολική τάξη σε μακρινή χώρα της Ασίας. Ποιες διαφορές νομίζεις ότι έχει αυτή η τάξη με τη δική σου;

Μαργαρίτα

Η μικρούλα η μικρή
Μαργαρίτα
να διαβάσει δεν μπορεί
άλφα βήτα.

Στα ματάκια της κυλά
ένα δάκρυ,
το βιβλίο της πετά
σε μian άκρη.

Το ποδάρι της χτυπά
και φωνάζει,
την κοιτάζουν τα παιδιά
κάνουν χάζι.

Να διαβάσει δεν μπορεί
άλφα βήτα,
αχ! τι άταχτο παιδί,
Μαργαρίτα!

Μιχάλης Στασινόπουλος

δραστηριότητες

Ένωσες ποτέ όπως η
Μαργαρίτα του ποιήματος και
για ποιο λόγο;

Λες ο ποιητής να είχε δει το
διπλανό πίνακα πριν γράψει το
ποίημά του; Αν συγκρίνεις την
εικόνα με το ποίημα, ποιες ο-
μοιότητες ή διαφορές θα βρεις;

Νικηφόρος Λύτρας,
«Δεν δέλει το σχολείον»

Μπορείς και συ να γίνεις ζωγράφος ή ποιητής και να
φτιάξεις μια εικόνα ή ένα ποίημα για το σχολείο σου.
Γίνε φωτογράφος και φωτογράφισε κάτι από το σχολείο
σου.

Ξ ... όπως ξιφίας

Ο Ξέρξης ο ξιφίας γύρισε μια μέρα πολύ στενοχωρημένος από το σχολείο του. Δεν έφαγε τίποτα για μεσημεριανό και κλείστηκε στο δωμάτιό του. Αυτό ήταν πράγματι παράξενο γι' αυτόν, αφού όλοι γνώριζαν πόσο λικουόδης και γελαστός ήταν.

Η μαμά του, λοιπόν, επειδή κατάλαβε πως κάτι σοβαρό του συμβαίνει, μπήκε σιγά σιγά στο δωμάτιό του και τον βρήκε να κλαίει ξαπλωμένος στο κρεβάτι του.

— Τι έχεις αγοράκι μου; ρώτησε, παίρνοντάς τον αγκαλιά.

— Αχ, μανούλα μου... Όλοι στο σχολείο με κοροϊδεύουν για τη μεγάλη σουβλερή μου μύτη! Με φωνάζουν μυτόγκα και δε θέλουν να παίξουν μαζί μου, γιατί φοβούνται, λένε, πως θα τους χτυπήσω... Ούτε κανείς κάθεται μαζί μου στο ίδιο θρανίο, για να μην του σκίσω, λένε, την ποδιά... Κι όλο χαζοαστεία κάνουν με την μύτη μου: Προχτές, ας πούμε, που έβρεχε, ήρθαν όλοι με ένα μανταλάκι στο χέρι κι όταν τους ρώτησε η δασκάλα μας τι το θέλανε, βάλανε τα γέλια και της απαντήσανε πως θα κρεμούσαν τα βρεγμένα ρούχα τους στη μύτη μου να τα στεγνώσουν! Χτες πάλι, όταν στο μάθημα της ιστορίας ρωτούσε η δασκάλα πώς βυθίστηκε ο Τιτανικός, πετάχτηκε το μελανούρι και φώναξε περιπαιχτικά: Μήπως περνούσε ο Ξέρξης από δίπλα του; Κι όλοι σκάσανε στα γέλια! Αλλά το χειρότερο έγινε σήμερα: Όταν με ρώτησε η δασκάλα τι δώρο θέλω να μου φέρει ο Αϊ-Βασίλης, πριν προλάβω ν' απαντήσω, άρχισαν όλοι να φωνάζουν: Ένα τεράστιο άσπρο σεντόνι! Ένα τεράστιο άσπρο σεντόνι! Και γιατί, παρακαλώ,

σεντόνι; ρώτησε απορημένη η δασκάλα. Για να σκουπίζει τη μύτη όταν συνάχωνεται... φώναξαν τα παλιόπαιδα και τρελάθηκαν στα γέλια... Αυτό ήταν, δεν αντέχω άλλο! Δε θα ξαναπάω σχολείο ποτέ πια, είπε ο Ξέρξης και ξανάρχισε να κλαίει.

– Αυτό θα είναι πολύ κουτό από μέρους σου, μικρέ μου, του είπε η μαμά του, γιατί έτσι ούτε γράμματα θα μάθεις, ούτε και την αξία της μύτης σου θα αποδείξεις!

– Και τι αξία μπορεί να έχει η τεράστια, σουβλερή μου μύτη; ρώτησε ο Ξέρξης, σταματώντας αμέσως το κλάμα του.

– Αυτό θα σε αφήσω να το ανακαλύψεις μόνος σου, όταν έρθει η κατάλληλη ώρα...

[...] Την άλλη μέρα ο Ξέρξης ξεκίνησε αποφασιστικά για το σχολείο του, όταν, στα μισά του δρόμου, άκουσε σπαραχτικές φωνές να καλούν σε βοήθεια και οι φωνές αυτές έρχονταν ακριβώς από τη μεριά του σχολείου! Δίνει μια με τη δυνατή ουρά του, χιμάει σαν βολίδα μπροστά, πλησιάζει και τι να δει; Ένα πελώριο δίκτυ, αυτό που οι άνθρωποι λένε «τράτα», σάρωνε χωρίς έλεος το βυθό, φυλακίζοντας προς το θάνατο ό,τι έβρισκε στο διάβα του. Και μέσα βρίσκονταν η δασκάλα κι όλοι οι συμμαθητές του! Καθόλου δε δίστασε ο Ξέρξης: ορμάει πάνω στο δίκτυ και κρατς κρατς! το ξεσκίζει με την κοφτερή του μύτη, λευτερώνοντάς τους όλους...

Μαρία Φραγκιά

Γιατί ο Ξέρξης σκέφτηκε να μην ξαναπάει στο σχολείο;

Πώς νομίζεις ότι αισθάνθηκαν οι συμμαθητές του Ξέρξη μετά τη διάσωσή τους;

Ο παπαγάλος

Σαν έμαθε τη λέξη «καλησπέρα»
ο παπαγάλος, είπε ξαφνικά:
«Είμαι σοφός, γνωρίζω ελληνικά.
Τι κάθομαι εδώ πέρα;»

Την πράσινη ζακέτα του φορεί
και στο συνέδριο των πουλιών πηγαίνει
για να τους πει μια γνώμη φωτισμένη.
Παίρνει μια στάση λίγο σοβαρή,
ξεροβήχει, κοιτάζει λίγο πέρα,

και τους λέει: «Καλησπέρα».
 Ο λόγος του θαυμάστηκε πολύ.
 «Τι διαβασμένος, λένε, παπαγάλος!
 Θα΄ ναι σοφός αυτός πολύ μεγάλος
 αφού μπορεί κι ανθρώπινα μιλεί.
 Απ΄ τις Ινδίες* φερμένος, ποιος ξέρει
 πόσα βιβλία μαζί του να ΄χει φέρει,
 με τι σοφούς εμπήψε και πόσα
 να ξέρει στων γραμματικών τη γλώσσα!
 - Κυρ παπαγάλε, θα΄ χουμε την τύχη
 ν΄ ακούσουμε τι λες και παραπέρα;»
 Ο παπαγάλος βήχει, ξεροβήχει,
 μα τι να πει, ξανάπε «Καλησπέρα».

Ζαχαρίας Παπαντωνίου

δραστηριότητες

Για ποιους λόγους νομίζουν τα άλλα πουλιά ότι ο παπαγάλος είναι σοφός;

Πολλά ποιήματα γίνονται τραγούδια, όπως έγινε και με τον Παπαγάλο στο CD *Το μαντήλι της νεράιδας*. Εάν υπάρχει στο σχολείο σου, μπορείς να το ακούσεις.

Παίξε το παιχνίδι του παπαγάλου. Με τους συμμαθητές σου σχηματίστε κύκλο. Όταν ο δάσκαλος δώσει το σύνθημα, καθένας από σας την ίδια στιγμή θα πρέπει ν΄ αρχίσει να λέει μια οποιαδήποτε λέξη. «Κρατήστε» στο μυαλό σας όσο πιο πολλές λέξεις των άλλων «παπαγάλων» μπορείτε. Νικητής θα είναι όποιος θυμηθεί περισσότερες λέξεις, όταν ο δάσκαλος δώσει το σύνθημα του τέλους του παιχνιδιού.

[Το στοίχημα]

Κάθε μεσημέρι η μαμά και η Μαρία βάζουν ένα στοίχημα. Ποια θα φτάσει πρώτη στο σπίτι. Η μαμά από τη δουλειά της, η Μαρία από το σχολείο. Σχολάνε και οι δυο την ίδια ώρα. Μέχρι τώρα η Μαρία έχει κερδίσει μόνο τρεις φορές. Ο μπαμπάς έρχεται τελευταίος. Αυτός αργεί να σχολάσει.

[...] Έξω από την πόρτα της σταματάει, βγάζει τα κλειδιά της και ξεκλειδώνει. Το πράσινο παλτό και η μαύρη τσάντα της μαμάς κρέμονται στην κρεμάστρα. Πάλι ήρθε πρώτη. Πάλι κέρδισε.

«Μαμά», φωνάζει και ορμάει στην κουζίνα. Η μαμά είναι μπροστά στο νεροχύτη και ετοιμάζει το φαγητό τους.

«Κοριτσάκι μου», λέει κι αυτή μόλις την ακούει. Γυρίζει και την αρπάζει στην αγκαλιά της. Τη σηκώνει ψηλά και τη στριφογυρίζει πάνω από το κεφάλι της.

Μαζί της στριφογυρίζουν και η σάκα και το ψωμί και το μακρύ μακρύ μολύβι της.

«Μαμά» φωνάζει από κει η Μαρία, «αφού όλο το δρόμο έρχομαι τρέχοντας, πώς γίνεται και συ φτάνεις πάντα πρώτη;»

Η μαμά χαμογελάει και τη σφίγγει τρυφερά.

«Μήπως επειδή τα ποδαράκια της κορούλας μου είναι ακόμη πιο μικρά από τα δικά μου;» λέει. Σε λίγο κάθονται και οι δυο στο τραπέζι. Τρώνε και διηγούνται η μια στην άλλη πώς πέρασαν όλο το πρωί. Η μαμά στη δουλειά της, η Μαρία στο σχολείο. Κι αφού αποφάγανε η μαμά λέει:

«Και τώρα ξεκούραση ... ».

Η Μαρία πηγαίνει στο δωμάτιό της και ξαπλώνει.

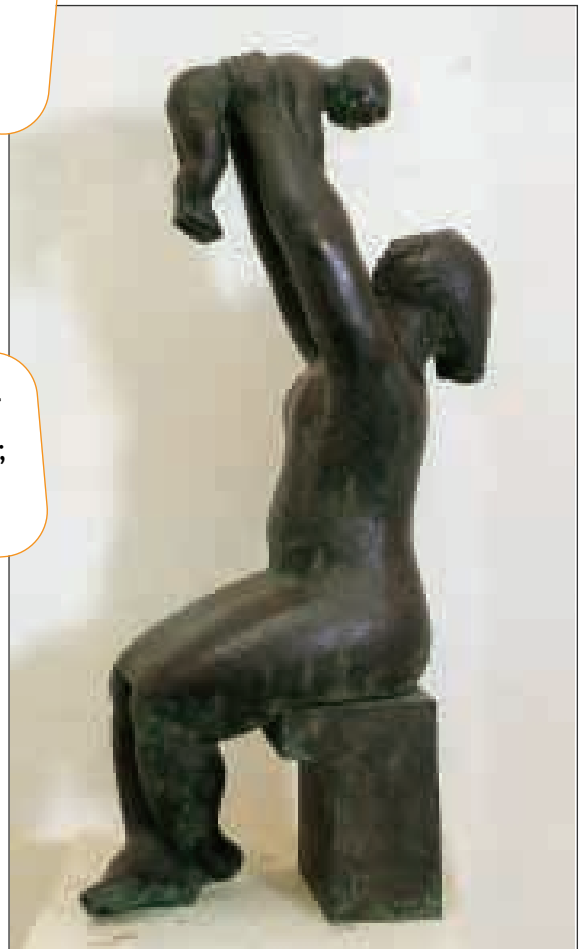
Αργότερα η μαμά ανοίγει προσεχτικά την πόρτα, πλησιάζει το κρεβάτι της Μαρίας και της διορθώνει τα σκεπάσματα. Μετά της δίνει ένα απαλό φιλί στο μάγουλο και, πατώντας στις μύτες των ποδιών της, γυρίζει να φύγει. «Μαμά» ακούγεται η φωνή της Μαρίας. «Ναι, χρυσό μου». «Μ' αγαπάς πολύ, μαμακούλα μου;» «Σ' αγαπώ πολύ, κοριτσάκι μου».

δραστηριότητες

Όταν επιστρέφεις από το σχολείο, ποιον βρίσκεις στο σπίτι σου;

Παρατήρησε την εικόνα. Τι νομίζεις πως λέει η μαμά και τι το παιδί; Τι συζητάς εσύ με τη δική σου μαμά;

Γιώργος Γεωργιάδης, «Μάνα και παιδί»

Ζωγράφισε τη στιγμή της επιστροφής σου στο σπίτι και βάλε ένα τίτλο στη ζωγραφιά σου.

Και τοιμέντο στο τοιμέντο
έχινε η παλιά μας πόλη
απ' τη μια οτιχημή στην άλλη
τοιμεντένιο περιβόλι.

Νίκος Κανάκης

Αντόνιο Σεγκουί, «Χωρίς τίτλο»

Ψέμα πρωταπριλιάτικο

- Κάποτε, μια Πρωταπριλιά, γεννήθηκε ένα ψέμα.
- Μπα! Και τι χρώμα είχε;
- Άσπρο, όταν όμως θύμωνε ή ντρεπόταν, κοκκίνιζε.
- Κι εγώ το παθαίνω αυτό. Και τι έγινε με αυτό το ψέμα;

Το άσπρο ψέμα, πρωί πρωί Πρωταπριλιάς, μόλις γεννήθηκε, πήγε στην αυλή ενός σχολείου, ακριβώς την ώρα που χτυπούσε το κουδούνι. Τα παιδιά μόλις το είδαν, το αγάπησαν αμέσως. Το ίδιο και οι δάσκαλοι και ο διευθυντής. Τα παιδιά θέλησαν να το κρατήσουν στο σχολείο τους.

– Τι όμορφο ψέμα είσαι εσύ! είπαν και ο διευθυντής του έκανε επίσημη πρόταση να μείνει στο γραφείο, μαζί του.

– Ήταν Πρωταπριλιά, γί αυτό το αγάπησαν. Γιατί τα ψέματα κανείς δεν τα συμπαθεί. Τελικά έμεινε το ψέμα στο σχολείο;

– Όχι, προτίμησε να φύγει. Πήγε βόλτα στην αγορά. Οι καταστηματαρχές άνοιγαν χαρούμενοι την πόρτα να περάσει μέσα. Όλοι ήθελαν να το κρατήσουν κοντά τους.

– Θα σε βάλω στη βιτρίνα, προσφέρθηκε ένας βιβλιοπώλης.

– Θα τρως όσα γλυκά θέλεις, του είπε ένας ζαχαροπλάστης.

– Θα γίνεις διευθυντής, το διαβεβαίωσε ο ιδιοκτήτης ενός σούπερ μάρκετ.

Όμως το ψέμα κούνησε παιχνιδιάρικα το κεφάλι του κι έφυγε χοροπηδώντας.

Καθώς περπατούσε στα πεζοδρόμια, τα αυτοκίνητα σταματούσαν δίπλα του και κόρναραν δυο φορές για να το χαιρετήσουν.

– Μα όλοι το αγάπησαν αυτό το ψέμα;

– Ναι, όλοι. Και τα δέντρα και τα πουλιά και ο ήλιος. Και όταν πήγε στην παιδική χαρά να παίξει, οι κούνιες στριφογύριζαν σαν τρελές από τη χαρά τους. Ύστερα κάθισε σε ένα παγκάκι να ξεκουραστεί.

– Και λοιπόν;

Τότε πέρασε μια γιαγιά.

– Ζήτω! φώναξε από τη χαρά της σαν το είδε. Μα εσύ λάμπεις πιο πολύ κι από τον ήλιο! Αχ, και να΄σουν αλήθεια!

Το άρπαξε και χόρεψε μαζί του έναν ξέφρενο χορό.

Ένας δημοσιογράφος που πέρασε από δίπλα του, καθώς πήγαινε στη δουλειά του, στάθηκε και το κοίταξε καλά-καλά.

– Θα σε κάνω πρώτη είδηση! Του είπε σοβαρά.

Το ψέμα χαμογέλασε κι έκανε να φύγει, μα ήταν λαχανιασμένο και είχε χάσει τη σβελτάδα* του από τον πολύ χορό. Ο δημοσιογράφος το έβαλε στην τσάντα του, μαζί με τα χαρτιά του και το μαγνητοφωνάκι του, και κίνησε για τον τηλεοπτικό σταθμό. Το ψέμα έγινε πρώτη είδηση στο απογευματινό δελτίο ειδήσεων. Ακούστηκε σε όλη τη γη. Όλοι ανατρίχιασαν και δάκρυσαν. Δήμαρχοι και δημοτικοί σύμβουλοι συνεδρίασαν. Αποφάσισαν ομόφωνα να αλλάξουν το ψέμα και να το κάνουν αλήθεια. Ήταν πολύ όμορφο για να είναι ψέμα. Έτρεξαν στον πρωθυπουργό της χώρας. Εκείνος τους άκουσε προσεκτικά. Ήταν ανήσυχος. Ήθελε λίγο να σκεφτεί. Η ώρα περνούσε και ο πρωθυπουργός δεν είχε αποφασίσει ακόμη. Αργά το βράδυ ανακοίνωσε την απόφασή του:

– Όχι! Δε γίνεται! Γεννήθηκε ψέμα και δεν αλλάζει. Δεν είναι παρά ένα πρωταπριλιάτικο ψέμα.

– Μα ποιο ήταν τελικά αυτό το ψέμα;

- Το ψέμα ήταν ότι η *πείνα εξαφανίστηκε από τη γη!*

Σοφία Γαβριηλίδου

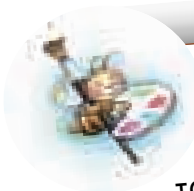
*σβελτάδα / σβέλτος: γρηγοράδα / γρήγορος

Σε ποια μέρη ταξίδεψε
το ψέμα και ποιους συνάντησε
μέχρι να φτάσει στον
τηλεοπτικό σταθμό;

Ποιο ήταν το ψέμα της ιστορίας;
Άλλαξέ το με ένα δικό σου ψέμα που
θα έκανε τον κόσμο καλύτερο.

Υπάρχουν ψέματα που θα θέλαμε να ήταν
αλήθειες. Είναι τα ψέματα που αγαπάμε. Με
τους φίλους σου μπορείτε να ζωγραφίσετε ο
κάθενας το δικό του ψέμα και να δημιουργήσετε
όλοι μαζί ένα έργο με τίτλο «Τα ψέματα που
αγαπώ».

[Φοβάμαι!]

Ἦρθε η ἀνοιξη. Δυο μικροί μελισσοφάγοι* αναλαμβάνουν να ξεπνήσουν την Τεστούντο, τη χελώνα. Ὅμως ο Ντε-ε-ε δεν ξέρει ακόμα να πετά καλά...

Ο ήλιος είπε δυνατά: Σήμερα θα ζεστάνω τα δάση. Ο ανοιξιάτικος άνεμος δε θύμωσε.
— Ας τα ζεστάνει, είπε, είναι καιρός.

Τα δέντρα τίναξαν χαρούμενα τα κλαδιά τους.

— Ἦρθε η ἀνοιξη, είπαν. Ζεσταθήκαμε.

Ο ήλιος είπε πάλι:

— Σήμερα πρέπει πια να ξεπνήσει και η Τεστούντο η χελώνα.

Ο ανοιξιάτικος άνεμος το' φερε το μήνυμα του ήλιου στο δάσος, στα δέντρα, στα πουλιά.

— Ας ξεπνήσει, ας ξεπνήσει... είπε ο Ντε-ε-ε ο μικρός μελισσοφάγος, και πήδησε δυο φορές πάνω στο κλαδάκι της μεγάλης βαλανιδιάς.

— Κάνει ζέστη, είπε στο αδελφάκι του, ο Ντικ-Ντικ-Ντικ, ο μεγαλύτερος μελισσοφάγος, και κούνησε τη μακριά του την ουρά με τα δέκα τα φτερά, τρεις ολόκληρες φορές. Τίναξε και τα πράσινα φτερά του και άνοιξε λίγο τα κοντά του ποδαράκια.

— Για πού ετοιμάζεσαι; ρώτησε ο Ντε-ε-ε, το μεγάλο του αδελφό.

— Θα κατεβώ, να πιω νερό, γιατί διψώ, είπε ο Ντικ-Ντικ-Ντικ κελαϊδιστά.

— Να'ρθω κι εγώ; ξαναρώτησε το μικρό πουλάκι.

*μελισσοφάγος: είδος πουλιού

— Έλα σε περιμένω, είπε με χαρά ο Ντικ-Ντικ-Ντικ.

Το μικρό όμως πουλάκι, ο Ντε-ε-ε δεν είχε μάθει ακόμα να κατεβαίνει από ψηλά και φοβόταν. Βγήκε στην άκρη του μεγάλου κλαδιού, κι έκαμε κατά πως του είχαν δείξει οι γονείς του. Το μόνο όμως που κατάφερε ήταν να κάνει ένα μικρό γύρο λίγα μέτρα μακρύτερα από το ψηλό δέντρο και γύρισε τρομαγμένο πίσω, γιατί νόμισε ότι θα πέσει.

— Δεν μπορώ! Φώναξε δυνατά στο αδελφάκι του. Θα πέσω.

— Δεν πέφτεις, είπε ο Ντικ-Ντικ-Ντικ. Μη φοβάσαι. Μην κουνάς γρήγορα τα φτερά σου. Μη σφίγγεσαι. Άφησε το σώμα σου ελεύθερο να κατεβεί σιγά-σιγά. Ο αέρας σε κρατάει. Δοκίμασε.

— Δεν μπορώ! Φώναξε ξανά ο Ντε-ε-ε. Φοβάμαι, εγώ δε βλέπω κανένα να με κρατά.

Τότε ο Ντικ-Ντικ-Ντικ ήρθε κοντά στον Ντε-ε-ε και του μίλησε καλόκαρδα.

— Έλα Ντε-ε-ε. Θα σε βοηθήσω να κατεβείς.

— Όχι! κούνησε το κεφαλάκι του δυο φορές ο Ντε-ε-ε. Θέλω τον μπαμπά. Εσύ δε με βοηθάς καλά, θα πέσω.

— Δεν πέφτεις! Αγρίεψε τώρα ο Ντικ-Ντικ-Ντικ. Τα κιτρινοπράσινα φτερά του λαιμού του και του σβέρκου του σηκωθήκανε όρθια ολόγυρα και ανακατεύτηκαν άσχημα.

— Μην είσαι ανόητος, έλα. Θα σε βοηθήσω.

Ο Ντε-ε-ε ο μικρός μελισσοφάγος το αποφάσισε. Ήρθε σιγανοπατώντας στην άκρη του μεγάλου κλαδιού και τώρα ήταν έτοιμος να πετάξει. Βέβαια η καρδούλα του το ήξερε πόσο ακόμα φοβόταν... αλλά πάει πια. Η απόφαση είχε παρθεί. Εμπρός.

— Τάπα-τάπα-τάπα-τάπα... ακούστηκαν την ίδια στιγμή να χτυπούν τα φτεράκια από τους δυο μικρούς μελισσοουργούς, καθώς ξαφνικά ξεκίνησαν μαζί ... [να πιούν νερό και να ξεπνήσουν την Τεστούντο].

Ελένη Βαλαβάνη

δραστηριότητες

Χρειάστηκες ποτέ τη βοήθεια κάποιου άλλου για να κάνεις κάτι, όπως ο Ντε-ε-ε στην ιστορία μας; Μίλησέ μας γι' αυτό.

Ποια ζώα από αυτά που βλέπεις στον παρακάτω πίνακα, «κοιμούνται» το χειμώνα και ξυπνούν την άνοιξη; Γιατί συμβαίνει αυτό;

«Παίξε» σε παντομίμα* με τους συμμαθητές σου τη σκηνή που ο Ντικ-Ντικ-Ντικ μαθαίνει στον αδερφό του τον Ντε-ε-ε να πετάει. Για ρυθμό και μουσική μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το κομμάτι *Το πέταγμα της μέλισσας* του συνθέτη Ρίμσκυ - Κόρσακοφ από το παραμύθι του *Τσάρου Σαλτάν*.

*παντομίμα: μίμηση με κινήσεις χωρίς λόγια

Η Αλφαβήτα δίχως ρο

«Τι καλά που θα 'ταν να μην είχε η αλφαβήτα γο!» σκέφτεται η Κατερίνα που δεν μπορεί να πει σωστά το ρο.

Αλφαβήτα δίχως ρο
το κεφάλι σου ξερό.
Αλφαβήτα δίχως ρο
πού θα βρεις Κατερινιώ;
Πες τρομπόνι* και τριζόνι
να γλιτώσεις το καψόνι*.

[...] Γελούσαν και διασκεδάζαν τα παιδιά της γειτονιάς και καθόλου δεν τα ένοιαζε αν έκαναν σε κάποιον κακό. Η μικρή Κατερίνα το 'βαζε στα πόδια και κρυβόταν στο σπίτι της. Κι ούτε να παίζει με τα γειτονόπουλα ήθελε ούτε να μιλάει. Κλειστό το κρατούσε όλη τη μέρα το στόμα της γιατί πολύ πολύ ντρεπόταν που μιλούσε ψευδά. Κάποιες μέρες πήγαινε και καθόταν μόνη κάτω από τον πλάτανο της γειτονιάς. Άκουγε τα πουλιά που κελαηδούσαν κρυμμένα στις φυλλωσιές του και γέμιζε χαρά η καρδιά της. Τα πουλιά την άκουγαν να τραγουδάει με την ψευδή φωνούλα της και δεν την κοροΐδευαν.

Η Κατερίνα αγαπούσε πολύ τον πλάτανο που ήταν πολύ πολύ μεγάλος. Αυτό, βέβαια, το χρωστούσε στα γάργαρα νερά της πηγής που κυλούσαν δίπλα του και τον πότιζαν μέρα νύχτα. Κι αυτός όλο μεγάλωνε μεγάλωνε. Τα κλαδιά του άγγιζαν τα σύννεφα. Εκείνα τα σύννεφα που καμιά φορά κατέβαιναν χαμηλά χαμηλά στη γη για να δουν αν οι άνθρωποι στο χωριό της μικρής Κατερίνας είναι αγαπημένοι και μονιασμένοι μεταξύ τους.

«Όχι! δεν είναι αγαπημένοι και μονιασμένοι μεταξύ τους», είπαν τα πουλιά στα σύννεφα. « Η μικρή Κατερίνα είναι λυπημένη γιατί μερικά παιδιά της γειτονιάς την κοροΐδεύουν που δεν μπορεί να πει το ρο».

Και τότε τα σύννεφα θύμωσαν. Κατέβηκαν πολύ πολύ χαμηλά. Κι έγινε ξαφνικά μια τέτοια ομίχλη που τα παιδιά της γειτονιάς έχασαν τα τόπια μέσ' από τα χέρια τους. Και δεν τα ξαναβρήκαν ποτέ όσο κι αν έψαξαν.

Αυτό έγινε μια, έγινε δυο, έγινε τρεις φορές ώσπου εκείνα τα παιδιά, τα πειραχτήρια, κατάλαβαν τι ήθελαν να τους πουν τα θυμωμένα σύννεφα. Κι από τη μέρα εκείνη έπαψαν να πειράζουν τη μικρή Κατερίνα.

Πέπη Δαράκη

Δραστηριότητες

Με ποιον τρόπο έδειξαν τα σύννεφα το θυμό τους;

Ήσουν ποτέ «πειραχτήρι» για κάποιον άλλο; Πώς λες να ένιωσε με το πείραγμά σου;

Στα παλαιότερα χρόνια οι άνθρωποι έφτιαχναν στίχους, τους γνωστούς γλωσσοδέτες*, για να ξεπεράσουν δυσκολίες της γλώσσας σαν κι αυτές που είχε η Κατερίνα. Παίξε με τους συμμαθητές σου διαβάζοντας τους παρακάτω γλωσσοδέτες:

«Καλημέρα καμπλάρη
καμπλάρη, καλημέρα».

«Ποντικός τρυπά κουρούπι*
ποντικοτρυποκουρούπης».

*γλωσσοδέτες: φράσεις που πρέπει να πεις χωρίς να μπερδευτείς

* κουρούπι: πήλινο δοχείο

[Οι μεγάλοι είναι πολύ περίεργοι]

Ένας πιλότος προσγειώνεται στην έρημο Σαχάρα εξαιτίας μιας βλάβης του αεροπλάνου του. Εκεί συναντά το μικρό πρίγκιπα, ένα παιδί από έναν άγνωστο πλανήτη μικρό όσο ένα σπίτι. Ο μικρός πρίγκιπας ταξιδεύει εδώ κι ένα χρόνο και επισκέπτεται καινούργιους πλανήτες για να τους γνωρίσει. Είναι ευαίσθητος και δεν καταλαβαίνει πολλά πράγματα για τους ανθρώπους, όπως την επιπολαιότητα, τη δίψα για χρήματα και εξουσία, τη μοναξιά...

Στον επόμενο πλανήτη κατοικούσε ένας μεθύστακας. Αυτή η επίσκεψη υπήρξε πολύ σύντομη, ωστόσο βύθισε το μικρό πρίγκιπα σε βαθιά μελαγχολία.

— Τι κάνεις εκεί; είπε στο μεθύστακα όταν τον βρήκε να κάθεται σιωπηλός μπροστά σε μια σειρά από άδεια μπουκάλια και σε μια σειρά από γεμάτα μπουκάλια.

— Πίνω, απάντησε ο μεθύστακας με ύφος θλιβερό.

— Γιατί πίνεις; τον ρώτησε ο μικρός πρίγκιπας.

— Για να ξεχάσω, απάντησε ο μεθύστακας.

— Για να ξεχάσεις τι; ρώτησε ο μικρός πρίγκιπας, που είχε αρχίσει κιόλας να τον λυπάται.

— Για να ξεχάσω πως ντρέπομαι, ομολόγησε ο μεθύστακας σκύβοντας το κεφάλι.

— Γιατί ντρέπεσαι; ρώτησε ο μικρός πρίγκιπας, που ήθελε να τον βοηθήσει.

— Ντρέπομαι που πίνω, αποτέλειωσε τη φράση του ο μεθύστακας και κλείστηκε οριστικά στη σιωπή του.

Κι ο μικρός πρίγκιπας έφυγε πολύ μπερδεμένος.

«Οι μεγάλοι είναι τελικά πολύ πολύ περίεργοι» σκέφτηκε συνεχίζοντας το ταξίδι του.

Αντουάν ντε Σαιντ-Εξυπερύ

Χαρταετοί

Πέρα στους λόφους τους γυμνοίς
πήγαν ο Μπάμπης κι η Λενιώ,
τα κοντογειτονόπουλα,
να ρίξουν τους χαρταετούς.

Πείσμα που το 'βαλαν τα δυο
ποιος θα περάσει τ' αλλουνού.
Τραβούν καλούμπα*, κι οι αϊτοί
πήραν τους δρόμους τ' ουρανού.

Με τα σκοινιά στο χέρι τους
λοξοκοιτιούνται κι απορούν,
που βλέπουν και τους δυο αϊτούς
στο ίδιο ύψος να πετούν!

Όσο να ιδούν να καλοϊδούν,
εμπλέχτηκαν κι οι δυο αϊτοί
κι ανεμοστροβιλίζοντας
πέσαν μπροστά τους καρφωτοί.

Τώρα ο Μπάμπης κι η Λενιώ
να τους ξεμπλέξουν δεν μπορούν,
μπερδεύουνε τα χέρια τους,
λοξοκοιτιούνται και γελούν.

Νίκος Κανάκης

***καλούμπα:** ο σπάγκος με τον οποίο πετάμε τον αϊτό

δραστηριότητες

Παρατήρησε τον πίνακα και σκέψου εάν ο ζωγράφος βρισκόταν σε ψηλό ή χαμηλό σημείο, όταν τον ζωγράφιζε. Φαντάσου ότι ανεβαίνεις ψηλά στον ουρανό πάνω σ' έναν αετό. Πώς θα σου φαίνονται η γειτονιά και οι φίλοι σου; Ζωγράφισε την εικόνα που φαντάζεσαι.

Έχεις πετάξει ποτέ αετό; Πού και με ποιους ήσουν; Τι αισθάνθηκες;

Νίκος Χατζηκυριάκος - Γκίκας, «Στέγες και αετοί»

Μ' αλοχάκι φτερωτό
ανεβαίνω στ' όνειρο.
Η καρδούλα μου πηχί
κι η χαρά μου αχώρητη.

Κώστας Καλαπτανίδας

Ειρήνη Ηλιοπούλου, «Λούνα Παρκ II»

[Η οδοντόβουρτσα]

Μια οδοντόβουρτσα σκληρή μέσα στο
ποτηράκι,
τα δόντια του αφέντη της βαρέθηκε
λιγάκι.

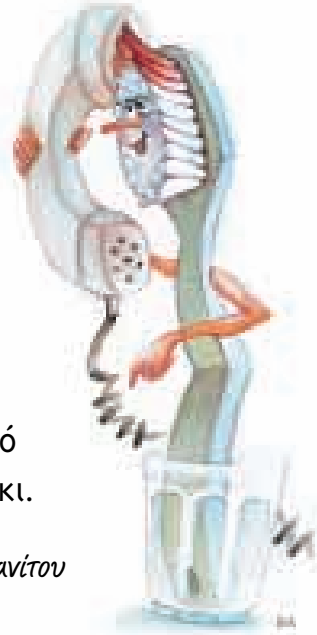
Σ' ένα σκουλήκι των δοντιών τηλεφωνεί
και λέει:

«Τα δόντια σάπισέ του τα ώστε
να μη με θέλει!»

Η ΔΟΛΙΟΤΡΙΧΗ* οδοντόβουρτσα από
το ποτηράκι.

Λιάνα Αρανίτου

[Είτανε* μια κοπέλα απ' τη Σάμο]

Είτανε μια κοπέλα απ' τη Σάμο
που έχωσε το δεξί της στην άμμο
και με τ' άλλο το χέρι
εκρατούσε ένα αστέρι
ετούτη η κοπέλα απ' τη Σάμο.

Στην εικόνα βλέπεις το ποίημα, όπως το έγραψε
και το ζωγράφησε ο ίδιος ο ποιητής

Γιώργος Σεφέρης

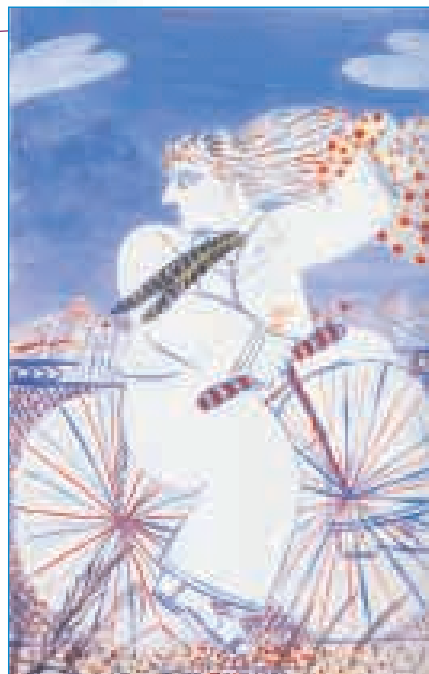
*δολιότριχη: κατεργάρα, πανούργα

*είτανε: ήτανε

δραστηριότητες

Τα δύο ποιήματα που διάβασες λέγονται λίμερικ*. Είναι ποιήματα διασκεδαστικά, παιχνίδια της γλώσσας και της φαντασίας. Μπορείς να φτιάξεις το δικό σου λίμερικ αρκεί να παρατηρήσεις τον πίνακα και να συμπληρώσεις τις φράσεις.

Αλέκος Φασιανός,
«Ο πρωινός ποδηλάτης»

1. Ήταν (κάποιος)
2. που (κάτι του συνέβαινε)
3. όμως (κάτι έκανε)
4. και (κάτι είπε)
5. (βρες ένα περίεργο επίθετο γι' αυτόν).

Ένας άλλος τρόπος να φτιάξεις δικό σου ληρολόγημα είναι να συμπληρώσεις τα κενά στους παρακάτω στίχους, που έγραψε ο Σεφέρης:

Είτανε μια γριά σ' ένα παζάρι
.....
όταν έπεσε ένα τόπι
.....
καθώς έτρωγε αϊσκριμί* στο Παζάρι.

*Το λίμερικ λέγεται και ληρολόγημα ή λιμερίκι

*αϊσκριμί: παγωτό

Φύλλο φύλλο της κουκιάς

Μια φορά κι έναν καιρό, ήτανε ένας γέρος και μια γριά. Αφού ξύπνησε ο γέρος ένα πρωί λέει στη γριούλα του:

— Γριούλα μου, θα πάω να σκάψω το αμπελάκι μου, αλλά να μου δώσεις και δυο - τρία κουκιά να τα φυτέψω.

— Ναι, γεροντάκι μου, πάρ' τα.

Παίρνει ο γέρος την αξίνα* του και ξεκινάει για το αμπέλι του να σκάψει. Στο δρόμο βρίσκει ένα πηγάδι και πάει να πιει νερό, να ξεδιψάσει. Καθώς έσκυψε, πέφτει ένα κουκί μέσα. Επειδή δεν είχε και πολλά, προσπάθησε να το βγάλει. Προσπάθησε, προσπάθησε, τίποτα όμως! «Άσε, σκέφτηκε, θα πάω να σκάψω το αμπέλι μου, να φυτέψω τα υπόλοιπα κουκιά και στο γυρισμό θα το βγάλω».

Πάει σκάβει το αμπέλι του, φυτεύει τα κουκιά και γυρίζοντας, τι να δει; Να δει μια κουκιά που να φτάνει μέχρι τον ουρανό! Άρχισε λοιπόν ο γέρος κι έλεγε: «Φύλλο, φύλλο της κουκιάς, ανέβασέ με πιο ψηλά! Φύλλο, φύλλο της κουκιάς, ανέβασέ με πιο ψηλά!», ώσπου ανέβηκε στην κορφή! Και τι να δει; Να δει τον Ήλιο και το Φεγγάρι!

— Γεροντάκι μου, λέει ο Ήλιος, ποιος είναι ο καλύτερος, εγώ ή το Φεγγάρι;

— Εσύ, Ήλιε μου, του λέει ο γέρος.

— Εντάξει, τότε πάρε έναν πετεινό και κάθε μέρα θα σου κάνει μια λίρα.

Ο γέρος ευχαριστημένος είπε: «Φύλλο, φύλλο της κουκιάς, κατέβασέ με χαμηλά! Φύλλο, φύλλο της κουκιάς, κατέβασέ με χαμηλά!» κι έτσι κατέβηκε στη γη.

Χαρούμενος πάει στο σπίτι και λέει στη γριά του:

— Γριούλα μου, έχω φέρει έναν πετεινό που μου τον έδωσε ο Ήλιος και κάθε μέρα αντί για κουτσουλιά θα μας κάνει μια λίρα!

— Μα λες αλήθεια, γέρο μου;

— Αλήθεια σου λέω!

Πράγματι, κάθε μέρα ο πετεινός έκανε τη λίρα!

Ήθελαν λοιπόν να ευχαριστήσουνε τον πετεινό και τον πήγανε στο χρυσοχόο να τον χρυσώσουνε!

— Θέλω να μου τονε χρυσώσεις, είπε ο γέρος στο χρυσοχόο, γιατί κάθε μέρα μου κάνει μια λίρα.

— Εντάξει, γεροντάκι μου.

Εκείνος, όμως, αντί να χρυσώσει τον πετεινό, που έκανε τη λίρα, χρύσωσε έναν άλλο που έκανε την κουτσουλιά.

Πήγε ο γέρος και πήρε τον πετεινό, μα όταν έφτασε σπίτι, αντί για λίρα, ο πετεινός έκανε κουτσουλιά! Πάει πίσω στο χρυσοχόο και του λέει:

— Φέρε μου τον πετεινό!

— Μα, σου τον έδωσα!

— Φέρε μου τον πετεινό! Αυτός εδώ δεν είναι ο πετεινός μου!

Τέλος πάντων, λογοφέρανε αλλά ο χρυσοχόος δεν του έδωσε τον πετεινό.

Πάει πάλι ο γέρος στην κουκιά και λέει: «Φύλλο φύλλο της κουκιάς, ανέβασέ με πιο ψηλά!». Ανέβηκε στην κορφή κι είδε τον Ήλιο και το Φεγγάρι. Είπε το πάθημά του και ο Ήλιος του είπε:

— Θα σου δώσω έναν κόπανο*, που είναι μαγικός. Άμα του λες «δώσ' του» θα στυλιαρώνει* κι άμα του λες «σταμάτα» θα σταματά.

*κόπανος: χοντρό ξύλο πλατύ στη μια του άκρη. Με αυτό χτυπούσαν παλαιότερα τα ρούχα της μπουγάδας για να πλυθούν καλύτερα

Το παίρνει ο γέρος και λέει πάλι: «Φύλλο φύλλο της κουκιάς, κατέβασέ με χαμηλά!», κατέβηκε κάτω στη γη.

Πριν ξεκινήσει για το χρυσοχόο, δοκίμασε τον κόπανο. Λέει «δώσ' του» κι αρχίζει ο κόπανος να τον στυλιαρώνει. Λέει «σταμάτα» και σταματάει.

Πάει, λοιπόν, στο χρυσοχόο και του λέει:

- Θα μου δώσεις τον πετεινό;
- Όχι.
- Όχι;

Πετάει μέσα τον κόπανο, «δώσ' του, δώσ' του!». Κι ο χρυσοχόος άρχισε να φωνάζει: «θα σου τον δώσω, θα σου τον δώσω!».

Κι έτσι, τελικά, πήρε τον πετεινό που κάθε μέρα έκανε τη λίρα και πήγε πάλι ευχαριστημένος στο σπίτι με τη γριούλα του και ζήσανε αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα!

Λαϊκό παραμύθι από τη Μήλο

Ποια φράση επαναλάμβανε ο παππούς για να ανέβει στην κουκιά;

Ποια είναι τα πρόσωπα του παραμυθιού και ποιο από αυτά νομίζεις ότι δε φέρθηκε σωστά;

Αν εσύ έβλεπες τον ήλιο και το φεγγάρι να μαλώνουν, τι θα τους συμβούλευες για να γίνουν φίλοι;

Φαντάσου ότι σκαρφαλώνεις στην κουκιά, όπως ο γέρος την πρώτη φορά και φτάνεις στην κορυφή. Τι είναι αυτό που βλέπεις; Συνέχισε το παραμύθι μ' ένα δικό σου διαφορετικό τρόπο.

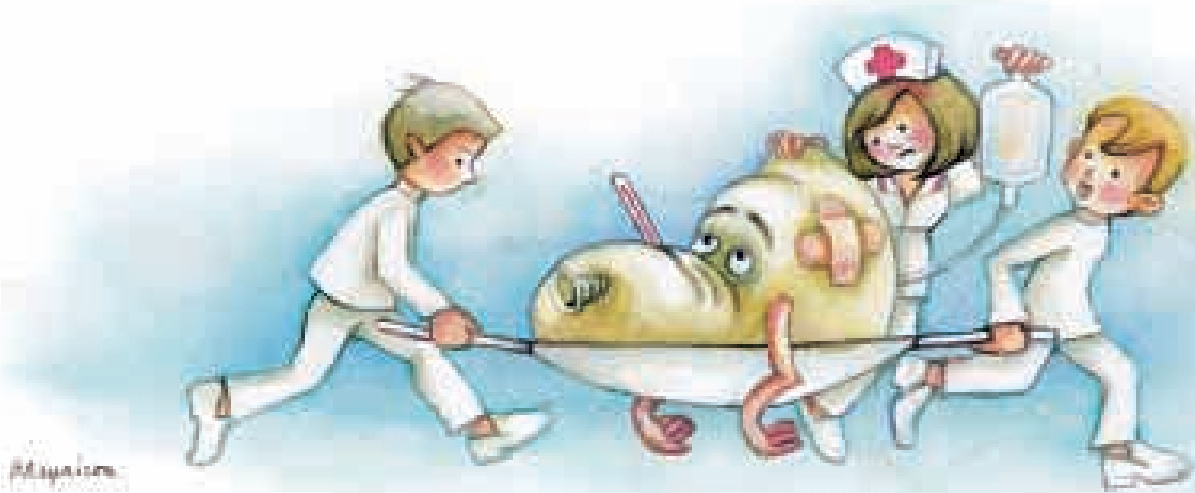
Η πινεζοβροχή

Όταν βρέχει πινέζες
στην Μπαλονοχώρα
κι η πινεζοψιχάλα
γίνεται πινεζομπόρα,
κι η πινεζομπόρα
γίνεται σωστός
πινεζοκατακλυσμός
και πέφτουν οι πινέζες
από τα σύννεφα με φόρα
και βροντάει και βροντάει
κι η βροχή δε σταματάει,
τα μπαλόνια τα καημένα
τρέχουν στους δρόμους
φοβισμένα, αλαλιασμένα
και στο δάκρυ βουτηγμένα!
[...] Άλλα κρύβονται εδώ
άλλα κρύβονται εκεί
ένα ένα και πολλά μαζί
κάτω από συκιές
και μουσμουλιές.

[...] Δηλαδή όπου βρούνε
από τη βροχή για να σωθούνε.
Κι αν κανένα άτυχο μπαλόνι
που ρούχα απλώνει στην αυλή
ή χορεύει ή βουτυρώνει
τη φετούλα του στην εξοχή
ή στη στάση περιμένει
το μπαλονοτράμ,
δεν προλάβει
την ομπρέλα του να ανοίξει,
ακούγεται ένα... ΜΠΑΜ!
και πέφτει το μπαλόνι τέζα
τρυπημένο από την πινέζα!
Έρχεται αμέσως το φορείο,
το πηγαίνει στο νοσοκομείο,
και μπαλονογιατροί σοφοί
εγχείρηση του κάνουν πλαστική

και το φουσκώνουν πάλι
 με τεχνητή αναπνοή!
 – Πού οφείλεται, γιατρέ, ρωτάει,
 αυτή μου η αδιαθεσία;
 – Στις πινέζες φαίνεται ότι έχεις
 μια μικρή ευαισθησία!
 Μη σε νοιάζει όμως,
 θ' αναρρώσεις
 αν στο κρεβάτι σου
 ξαπλώσεις,
 μείνεις ξαπλωμένο εκεί
 ως την άλλη Κυριακή
 και μ' ένα φουσερό
 παίρνεις αέρα καθαρό
 κάθε μέρα το πρωί!

Αυτά κι άλλα πολλά
 ωραία πάντα και τρελά
 συμβαίνουν το χειμώνα
 στην Μπαλονοχώρα,
 αλλά
 όταν σταματάει
 η πινεζομπόρα,
 όλα τα μπαλόνια
 κάνουν ολόθερμη ευχή
 ποτέ, ποτέ
 μην ξαναβρέξει
 πινεζοβροχή!

Ευγένιος Τριβιζάς

δραστηριότητες

Πού κρύφτηκαν τα μπαλόνια για να σωθούν;

Υπογράμμισε στο κείμενο τις λέξεις, που αρχίζουν από «-πινεζο...» και «-μπαλονο...». Μετά σχημάτισε δικές σου λέξεις, που ν' αρχίζουν με τον ίδιο τρόπο.

Σκέψου μια χώρα φανταστική και δημιούργησε μια βροχή ... από τι; Γράψε το δικό σου ποίημα συμπληρώνοντας τις λέξεις και δώσε ένα δικό σου τέλος.

Όταν βρέχει

στην χώρα

κι η ψιχάλα

γίνεταιμπόρα,

κι η μπόρα

γίνεται σωστός

..... κατακλυσμός

.....

Με τους συμμαθητές σου μεταμορφωθείτε σε «μπαλόνια». Βάλτε μουσική και χορέψτε στο πάρτι των μπαλονιών. «Παίξτε» την ιστορία ακούγοντας το τραγούδι της Πινεζοβροχής στο CD *Μίλα μου για μήλα* του συνθέτη Σταύρου Παπασταύρου.

Η σφυρίχτρα

Ένας μικρός βοσκός βοσκούσε τα πρόβατά του κοντά σ' ένα ποταμάκι.

Ξάφνου παρουσιάστηκε ένας γέρος. Ήταν ο Χριστός μεταμορφωμένος. Ρώτησε το βοσκό αν ήταν καλό παιδί, αν πρόσεχε τα πρόβατά του και τέλος αν ήθελε να τον περάσει από το ποτάμι.

[...] Ο μικρός σήκωσε τις άκρες του παντελονιού του και τον πέρασε απέναντι.

Τότε ο Χριστός τον ρώτησε τι θα ήθελε να του χαρίσει. Εκείνος απάντησε ντροπαλά ότι δεν ήθελε τίποτα. Ο Χριστός του είπε:

- Σου αρέσουν οι γιορτές; Θα σε ευχαριστούσε αν σου χάριζα μια σφυρίχτρα που θα τους έκανε όλους να χορεύουν γύρω σου; Το μόνο που χρειάζεται είναι να σφυρίξεις και να σκεφτείς αυτό που θέλεις και αυτό θα γίνεται.

Πόσο ευχαριστήθηκε όταν απόκτησε αυτή τη σφυρίχτρα! Άρχισε βάζοντας τα προβατάκια του να χορεύουν! Οι γονείς του που δούλευαν λίγο πιο πέρα στον αχυρώνα, έτρεξαν να δουν τι συμβαίνει! Ο μικρός, βλέποντάς τους, άρχισε να σφυρίζει και οι γονείς του έδωσαν τα χέρια και άρχισαν να χορεύουν!

[...] Εκείνη την ώρα περνούσε ένας καρτσιέρης που κουβαλούσε γυαλικά. Ο μικρός βοσκός σφύριξε με τη σφυρίχτρα του και ο καρτσιέρης, το άλογο, το κάρο, τα γυαλικά, όλα άρχισαν να χορεύουν!

Και αν ο μικρός βοσκός δεν έχει σταματήσει, θα χορεύουν ακόμα!

Λαϊκό χαλιτικό παραμύθι

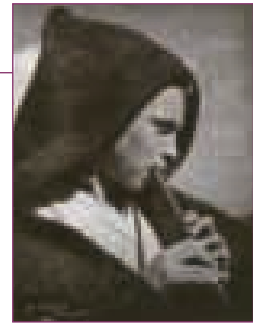
δραστηριότητες

Ποιοι χορεύουν στο παραμύθι; Διηγήσου στους συμμαθητές σου πότε ήταν η τελευταία φορά που χόρεψες εσύ και τι ένιωθες χορεύοντας.

Κάθε λαός έχει τα παραμύθια του. Μόλις διάβασες ένα λαϊκό παραμύθι από τη Γαλλία. Ψάξε σε βιβλία και βρες ένα παραμύθι από άλλη χώρα. Αν οι συμμαθητές σου κάνουν το ίδιο, μπορείτε να φτιάξετε το βιβλίο με «Τα παραμύθια απ' όλο τον κόσμο».

Σπύρος Μελετζής,
«Βοσκόπουλο με φλογέρα»

Κάθε τόπος έχει τους δικούς του χορούς. Στις παρακάτω εικόνες βλέπεις ανθρώπους από δύο διαφορετικά μέρη της Ελλάδας να χορεύουν. Βρες ένα χορό του τόπου, από τον οποίο κατάγεται η οικογένειά σου. Μπορείς να δείξεις τα βήματα στους συμμαθητές σου;

Γλέντι γάμου στο Αγγελόχωρι Νάουσας

Παραδοσιακός χορός
Μυτιλήνης

Μια φορά ήταν ... η Κολοτούμπα

Η Κολοτούμπα που έτρωγε μόνο μπανάνες αποφασίζει να πάρει μέρος στους αγώνες της ζούγκλας, αλλά είναι απογοητευμένη, γιατί στην προπόνηση τα πάει χάλια. Ο φίλος της ο Πανωκάτω, της δίνει τη χρυσή συμβουλή: «Όποιος τρώει σωστά, κοιμάται σωστά, γυμνάζεται σωστά είναι γερός και δυνατός».

Ηταν ...μετά από έξι βδομάδες...

– Τι βλέπουν τα μάτια μου, Κολοτούμπα! Κλαις ή κάνω λάθος; ρώτησε ο Πανωκάτω. Τι συμβαίνει πάλι;

– Κλαίω ναι, κλαίω, κλαίω γιατί ακολούθησα τις οδηγίες σου και να τα χάλια μου!

– Κάποιο λάθος μυρίζομαι, Κολοτούμπα, είπε ο Πανωκάτω. Έλα, για πες μου τι έκανες.

– Την πρώτη εβδομάδα έφαγα ψάρι, κρέας, κοτόπουλο, αυγά. Πρωί, μεσημέρι, βράδυ, είπε η Κολοτούμπα και συνέχισε να περιγράφει τι έφαγε τις άλλες βδομάδες.

– Χο χο χο! Και σε πέρναγα και για έξυπνη, Κολοτούμπα, ξέσπασε σε γέλια ο Πανωκάτω. Για να γίνεις γερή και δυνατή, δε φτάνει μόνο να ξέρεις τι τροφές πρέπει να τρως αλλά και πώς να τις τρως. Εσύ, παιδί μου, έτρωγες ένα δάχτυλο* κάθε βδομάδα. Δε σου 'μεινε δάχτυλο για δάχτυλο! Το ξέρεις ότι πρέπει να τρως κάθε μέρα απ' όλες τις ομάδες τροφών; Έλα να σκεφτούμε πώς θα παίρνεις γεύσεις απ' όλα τα δάχτυλα, κάθε μέρα. Μόλις μου ήρθε μια ιδέα. Νομίζω ότι θα σε βοηθήσει πολύ. Περίμενε και θα δεις.

Ήταν...την άλλη μέρα...

* Σε κάθε **δάχτυλο** αντιστοιχεί μια οικογένεια τροφών (πρώτο δάχτυλο: κρέας, ψάρια, δεύτερο: γάλα, τυρί, τρίτο: λάδι, βούτυρο, τέταρτο: ψωμί, όσπρια, πέμπτο: φρούτα, λαχανικά)

Η Κολοτούμπα κατάλαβε πως για να γίνει γερή και δυνατή πρέπει να τρώει τρόφιμα, απ' όλα τα είδη κάθε μέρα.

Έτσι η Κολοτούμπα, αφού απέκτησε σωστές συνήθειες διατροφής, άρχισε ένα σκληρό πρόγραμμα δουλειάς για να κερδίσει τους αγώνες.

Ήταν ...το άλλο καλοκαίρι.

Εικονογράφηση Ν. Μαρουλιάκης

δραστηριότητες

Σε ποιο αγώνισμα η Κολοτούμπα πήρε το χρυσό μετάλλιο; Εάν συμμετείχες εσύ σε παρόμοιους αθλητικούς αγώνες ή στους Ολυμπιακούς αγώνες, σε ποιο αγώνισμα θα ήθελες ν΄ αγωνιστείς και γιατί;

Γίνε ερευνητής για να δεις τις «διατροφικές συνήθειες» των συμμαθητών σου, δηλαδή ποιες τροφές τους αρέσουν. Συμπλήρωσε εσύ και οι συμμαθητές σου ξεχωριστά ο καθένας την καρτέλα 1. Μετά αντιγράψτε την καρτέλα 2 στον πίνακα της τάξης και συγκεντρώστε εκεί τα στοιχεία από τις καρτέλες 1. Τέλος συζητήστε τα αποτελέσματα της έρευνας.

Καρτέλα 1

Ερώτηση: Ποιο φαγητό σου αρέσει πιο πολύ;

.....

Καρτέλα 2: Αποτελέσματα έρευνας

φαγητό	Αριθμός μαθητών												

Το μέλι

Μια φορά ήταν ένας γέρος και μια γριά. Μια μέρα που σκούπιζε η γριά στο σοκάκι* της, βρήκε ένα γρόσι*. Πάει λοιπόν, λέει:

– Ω, κακόμοιρε γέρο, δες, βρήκα ένα γρόσι.

– Ε, λέει ο γέρος, και τι να το κάνουμε το γρόσι;

– Να πάμε να πάρουμε κάτι να φάμε.

Κάθονταν λοιπόν και σκέφτονταν τι να πάρουν. Λέει η γριά:

– Ω, κακόμοιρε γέρο, να πάρουμε καρύδια, θα πετάξουμε τα φλούδια, να πάρουμε φουντούκια, θα πετάξουμε τα φλούδια, να πάρουμε αμύγδαλα, θα πετάξουμε τα φλούδια, ξέρεις τι να πάρουμε; Να πάρουμε μέλι, που δε θα πετάξουμε τίποτα.

Φεύγει λοιπόν ο γέρος και πήγε και πήρε το μέλι. Έφαγε ο γέρος, έφαγε η γριά και η νύφη και ο γαμπρός, έφαγε και ο κουμπάρος και η κουμπάρα, έφαγε και ο σκύλος και η γάτα και περίσσεψε κιόλας και άλειψαν το στύλο του σπιτιού για να κολλήσει.

*σοκάκι: πολύ στενός και μικρός δρόμος

*γρόσι: παλιό οθωμανικό (τουρκικό) νόμισμα

Πάει η γριά να σιμώσει το στύλο, κολλά. Πάει ο γέρος να ξεκολλήσει τη γριά, κολλά κι αυτός. Πάει ο γαμπρός να ξεκολλήσει το γέρο, κολλά, πάει η νύφη να ξεκολλήσει το γαμπρό, κολλά, πάει ο κουμπάρος να ξεκολλήσει τη νύφη κολλά κι αυτός, πάει η κουμπάρα να ξεκολλήσει τον κουμπάρο, κολλά και η κουμπάρα, πάει ο σκύλος να ξεκολλήσει την κουμπάρα, κολλά κι αυτός, πάει η γάτα να ξεκολλήσει το σκύλο, κολλά κι η γάτα, δεν απόμεινε κανένας που να μην κολλήσει! [...]

Λαϊκό παραμύθι από την Κάσο

Ποια πλάσματα κόλλησαν στο μέλι; Μπορείς να τα ζωγραφίσεις με τη σειρά που αναφέρονται στο παραμύθι;

Πώς θα ξεκολλήσουν ο γέρος, η γριά και όλοι οι άλλοι; Γράψε το τέλος του παραμυθιού.

Τρίλιες αγχέλιων
κεντούν της νύχτας
τη σιγαλιά...
Άκου τ' ανδόνι
όταν σωπαίνουν
τ' άλλα πουλιά.

Ντίνα Χατζηνικολάου

Κωνσταντίνος Βοβανάκης, «Δάσος»

Συμφωνία μ' ένα δέντρο

Έχω φίλο μου πιστό
ένα δέντρο φουντωτό.
Συμφωνία του 'χω κάνει
με χαρτί και με μελάνι.
Να του δίνω εγώ νερό.
Να μου δίνει αυτό χορό.
Να παινεύω τα πουλιά του.
Να του λέω σ' αγαπώ.
Να μου δίνει τον καρπό.
Ν' αγκαλιάζω τον κορμό του.
Να με λέει κι αδερφό του.
Και να ζήσουμε μαζί
όσο ζω κι όσο θα ζει.

Γιώργης Κρόκος

δραστηριότητες

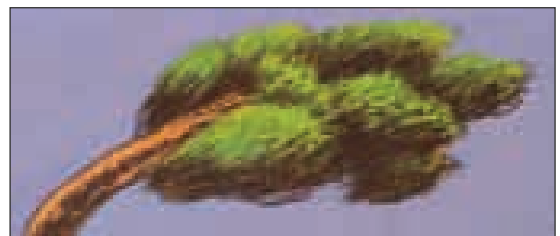
Τι δίνει ο ποιητής στο δέντρο και τι του προσφέρει αυτό για αντάλλαγμα;

Τα δέντρα είναι αγαπημένο θέμα ποιητών και ζωγράφων. Παρατήρησε τους πίνακες της σελίδας και βρες με ποιο διαφορετικό τρόπο ο κάθε ζωγράφος παρουσιάζει τα δέντρα. Ακολούθησε με το δάχτυλό σου το σχήμα τους. Μπορείς να φανταστείς την ιστορία που το καθένα σου διηγείται;

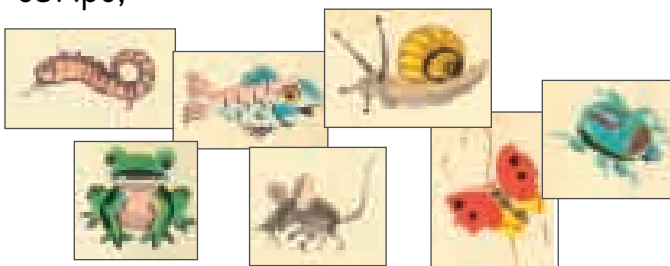
Γ. Γουναρόπουλος, «Δέντρα»

Μ. Μανουσάκης, «Χωρίς τίτλο» (λεπτομέρεια)

Εκτός από τα πουλιά, ποιοι άλλοι οργανισμοί απ' αυτούς που βλέπεις νομίζεις ότι ζουν σ' ένα δέντρο;

Α. Τζάκος, «Τοπίο»

Ο χιονάνθρωπος

Πιπεριά για μύτη
 κάρβουνα για μάτια
 για τα δυο του χέρια
 ξύλα δυο κομμάτια.

Να, και για καπέλο
 μια παλιοκανάτα,
 κοντοστρουμπουλάτος*
 σαν χοντροπατάτα.

Όσοι θα περνούνε
 και θα τον κοιτάζουν
 Θα χαμογελούνε...
 Και θα τον... θαυμάζουν.

Έλλη Αλεξίου

δραστηριότητες

Από ποια αντικείμενα έφτιαξαν τα παιδιά τη μύτη, τα μάτια, τα χέρια και το καπέλο του χιονάνθρωπου;

Έφτιαξες ποτέ σου χιονάνθρωπο; Πότε και με ποιον;

Τι θα συμβεί στο χιονάνθρωπο αν βγει ο ήλιος; Γιατί νομίζεις πως συμβαίνει αυτό;

Παρατήρησε την παρακάτω ζωγραφιά. Σκέψου το διάλογο που κάνει ο χιονάνθρωπος με τον ήλιο και γράψε τα λόγια τους στα «συννεφάκια».

[Ο τελευταίος ιππόκαμπος]

Ο Τριγωνοψαρούλης, το σοφό ψάρι που είναι διαφορετικό απ' όλα τα άλλα εξαιτίας του σχήματος του σώματός του, αλλά που πάντα βρίσκει λύσεις για όλα τα δύσκολα, το τελευταίο διάστημα ασχολείται με τη μελέτη των προβλημάτων του βυθού. Μια μέρα ήρθε και τον συνάντησε ένα ναρβάλ (είδος ψαριού) και συζήτησε μαζί του το πρόβλημά του.

– Πες μου, από πού έρχεσαι; [τον ρώτησε ο Τριγωνοψαρούλης]

– Από τα πέρατα του ωκεανού, απ' τη χώρα των πάγων. Άκουσα για σένα, για το θάρρος και τη σοφία, κι ήρθα να σε γνωρίσω και να σου μιλήσω για ένα πραγματικά μεγάλο πρόβλημα.

– Αλήθεια; Ποιο είναι αυτό;

– Οι ψαράδες δεν αποτελούν πια το μοναδικό κίνδυνο! Τώρα υπάρχουν και οι συλλέκτες! Αυτοί μαζεύουν όλα τα παράξενα πλάσματα των βυθών και τα κάνουν εκθέματα* στις βιτρίνες τους! Αν πιαστείς απ' αυτούς, αλίμονό σου! Μετά από βασανιστήρια, που συχνά τα λένε «έρευνες», καταλήγεις να διακοσμείς τις βιτρίνες των σαλονιών τους.

Ο Τριγωνοψαρούλης άκουγε κατάπληκτος και το ναρβάλ συνέχιζε:

– Εγώ αποτελώ στόχο, μα μέχρι τώρα καλά τα κατάφερα και ξέφυγα. Υπάρχουν όμως ολόκληρα είδη που κινδυνεύουν να εξαφανιστούν! Να, οι ιππόκαμποι, τα αλογάκια της θάλασσας, έχουν σχεδόν εξαφανιστεί. Ζει μόνο ένας, ο τελευταίος ιππόκαμπος! Κι αν ο συλλέκτης τον πιάσει κι αυτόν, τότε ...

– Αυτό δεν πρέπει να γίνει, φώναξε ο Τριγωνοψαρούλης. Όλοι έχουν δικαίωμα στη ζωή. Άλλωστε, αν εξαφανιστούν ολόκλη-

***εκθέματα:** αντικείμενα που έχουν ενδιαφέρον και τα παρουσιάζουμε σε εκθέσεις, σε μουσεία κλπ.

ρα είδη, τότε η ισορροπία της φύσης στο βυθό θα διαταραχτεί! Θα κινδυνέψουμε όλοι!

— Πόσο χαίρομαι που καταλαβαίνεις τα αληθινά προβλήματα του βυθού! Ελπίζω να κάνεις κάτι. Πρέπει όμως να φύγω τώρα. Δεν μπορώ να μείνω για πολύ μακριά από τον κόσμο των πάγων.

— Γεια σου, καλέ μου φίλε. Να προσέχεις, κι όσο για τον τελευταίο ιππόκαμπο, μείνε ήσυχος, θα φροντίσω εγώ!

Η γλώσσα και το λαβράκι βρήκαν τον Τριγωνοψαρούλη συνοφρυωμένο* και μελαγχολικό.

— Μα τι έχεις; Τον ρώτησαν.

Με θυμό, μα και με θλίψη, τους είπε για όσα έμαθε από το ναρβάλ.

— Με τάραξες με όσα μου είπες, είπε η γλώσσα. Δεν υπάρχει όμως λόγος να στενοχωριέσαι! Θα κάνουμε μια πανθαλάσσια* επιτροπή για την προστασία του τελευταίου ιππόκαμπου!

Βαγγέλης Ηλιόπουλος

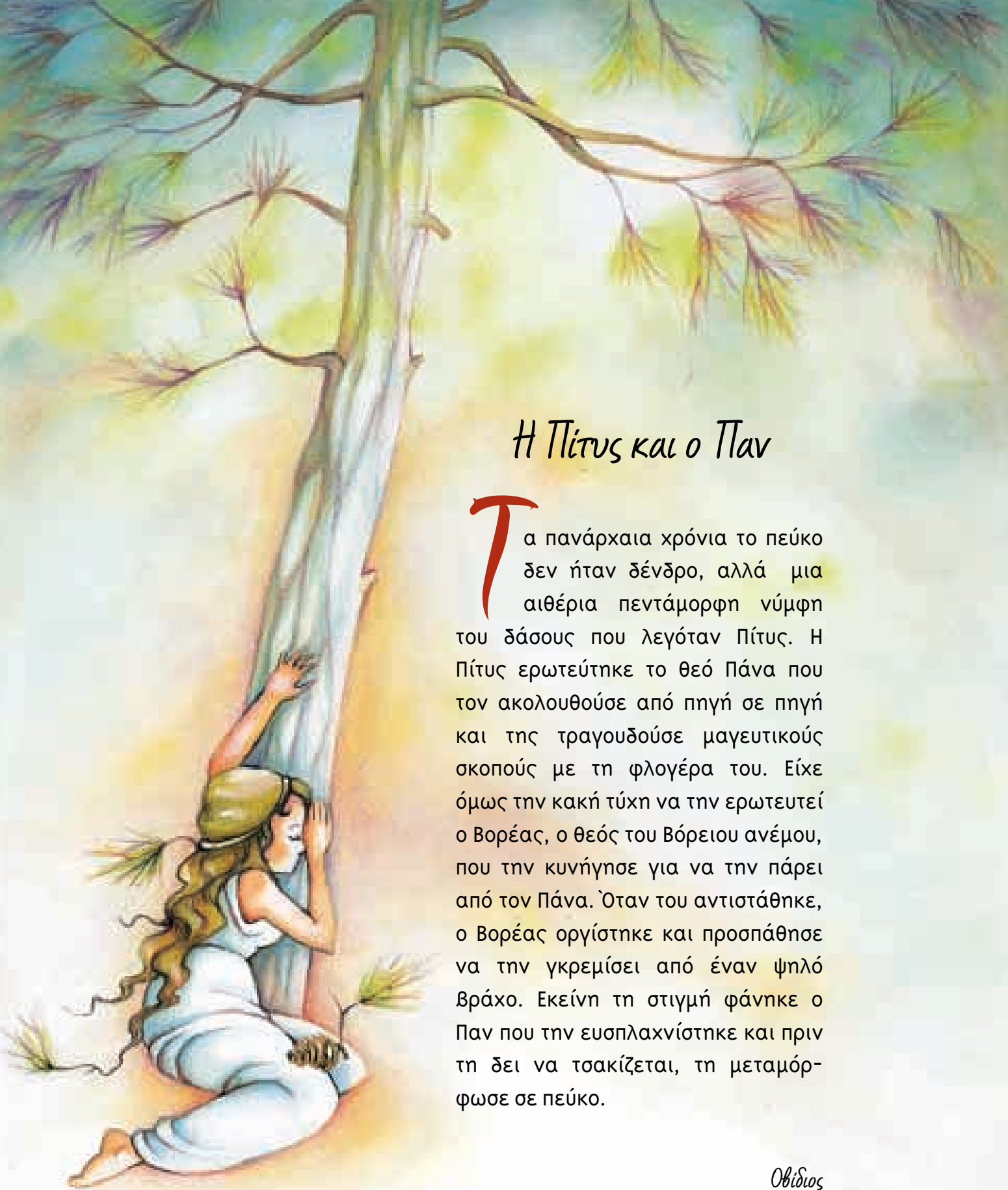
Γιατί οι συλλέκτες αποτελούν κίνδυνο για τα πλάσματα του βυθού;

Τι θα συμβεί αν εξαφανιστούν ολόκληρα είδη του βυθού;

Τι πρότεινε η γλώσσα για την προστασία του βυθού; Συζητήστε στην τάξη για τα ζώα που κινδυνεύουν. Διαλέξτε ένα είδος από αυτά και φτιάξτε μια επιτροπή για τη σωτηρία του. Γράψτε μια επιστολή σε αυτούς που το απειλούν και εξηγήστε τους λόγους για τους οποίους είναι χρήσιμο στη φύση.

***συνοφρυωμένο:** κατσουφιασμένο

***πανθαλάσσια:** από όλη τη θάλασσα

Η Πίτυς και ο Παν

Τα πανάρχαια χρόνια το πεύκο δεν ήταν δένδρο, αλλά μια αιθέρια πεντάμορφη νύμφη του δάσους που λεγόταν Πίτυς. Η Πίτυς ερωτεύτηκε το θεό Πάνα που τον ακολουθούσε από πηγή σε πηγή και της τραγουδούσε μαγευτικούς σκοπούς με τη φλογέρα του. Είχε όμως την κακή τύχη να την ερωτευτεί ο Βορέας, ο θεός του Βόρειου ανέμου, που την κυνήγησε για να την πάρει από τον Πάνα. Όταν του αντιστάθηκε, ο Βορέας οργίστηκε και προσπάθησε να την γκρεμίσει από έναν ψηλό βράχο. Εκείνη τη στιγμή φάνηκε ο Παν που την ευσπλαχνίστηκε και πριν τη δει να τσακίζεται, τη μεταμόρφωσε σε πεύκο.

Οβίδιος

δραστηριότητες

Σε τι μεταμόρφωσε ο θεός Πάνας την αγαπημένη του για να τη γλιτώσει από το Βορέα;

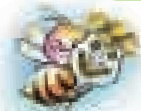
Τα δέντρα έχουν «δώσει» το όνομά τους σε πόλεις και χωριά της πατρίδας μας. Βρες τέτοια ονόματα με τους συμμαθητές σου.

Στον πίνακα εικονίζεται ο Βορέας να αρπάζει μία άλλη νύμφη της μυθολογίας, την Ωρείθυια.

Με ποιο τρόπο ο ζωγράφος δείχνει ότι φυσά δυνατός άνεμος;

Φώτης Κόντογλου,
«Ο Βορέας αρπάζει
την Ωρείθυια»

Έχεις ακούσει να φυσά ο δυνατός Βοριάς το χειμώνα; Μπορείς να μιμηθείς τον ήχο του;

Τον ήχο του ανέμου τον μιμείται και η μουσική. Εάν υπάρχει στο σχολείο σου το CD με τις *Τέσσερις Εποχές* του Αντόνιο Βιβάλντι άκουσε το κομμάτι του *Χειμώνα*, όπου τα μουσικά όργανα της ορχήστρας μιμούνται τους δυνατούς ανέμους. Συζήτησε στην τάξη, με ποιο τρόπο η ορχήστρα πετυχαίνει να δώσει την εντύπωση του δυνατού ανέμου.

Το γιασεμί, η ροδιά και η χαρουπιά

*Κόκκινη κλωστή δεμένη,
στην ανέμη τυλιγμένη,
δώ' της κλότσο να γυρίσει,
παραμύθι ν' αρχινίσει.*

Κ

αθισμένος στο μιντέρι* σταυροπόδι, χαι-
ρετώ την αφεντιά σας! Αρχή του παραμυθιού καλησπέρα σας!

Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ένας βασιλιάς με τη γυναίκα του και είχαν ένα κοριτσάκι πολύ όμορφο και καλόκαρδο. Ζούσανε καλά μέχρι που ήρθε μια εποχή και η γυναίκα πέθανε. Ο βασιλιάς ξαναπαντρεύτηκε. Η δεύτερη γυναίκα έκανε κι αυτή μια κόρη που ήταν όμως κακιά, ζηλιάρα, είχε χίλια δυο κουσούρια. Ζήλευε τη μεγάλη και ήθελε να τη διώξει από το σπίτι. Σκέφτηκε τότε η βασίλισσα και φωνάζει το καλό κορίτσι και του λέει:

– Θα πας στο δάσος, να φέρεις το σάτσι* της δρακόντισσας για να κάνουμε πίτες. Σκεφτόταν έτσι πως το κορίτσι δε θα έβρισκε το δρόμο να γυρίσει πίσω και θα το έτρωγαν τα άγρια θηρία.

Η κοπέλα όμως ήταν καλός άνθρωπος, έκαμε το σταυρό της και πήρε το δρόμο για το δάσος. Εκεί συναντά ένα γιασεμί.

– Θα μου ρίξεις έναν κουβά νερό που διψάω; της λέει το γιασεμί.

– Τρεις κουβάδες θα σου ρίξω, όχι έναν, αποκρίθηκε το κορίτσι.

Ρίχνει τρεις κουβάδες νερό στο γιασεμί κι εκείνο της ευχήθηκε:

– Όπως μοσχομυρίζουν τα γιασεμάκια μου, έτσι να μοσχομυρίζεις κι εσύ.

Πάει παραπέρα και συναντά μια ροδιά και της λέει η ροδιά:

– Θα μου ρίξεις έναν κουβά νερό που διψάω;

– Τρεις κουβάδες θα σου ρίξω, όχι έναν, είπε το κορίτσι.

*μιντέρι: μικρός στενός καναπές

*σάτσι: ανοιχτό, χωρίς βάθος και επίπεδο σαν ταψί αντικείμενο, για ψήσιμο πίτας

Της ρίχνει λοιπόν τρεις κουβάδες νερό.

– Όπως είναι τα ρόδια μου κόκκινα, έτσι κόκκινα να γίνουν τα μαγουλάκια σου, της ευχήθηκε η ροδιά.

Πάει παραπέρα, βρίσκει μια χαρουπιά, της λέει η χαρουπιά:

– Θα μου ρίξεις έναν κουβά νερό που διψάω;

– Τρεις κουβάδες θα σου ρίξω, όχι έναν.

Ρίχνει νερό και στη χαρουπιά κι αυτή της λέει:

– Όπως είναι τα χαρουπάκια μου μαύρα, έτσι μαύρα να γίνουν και τα ματάκια σου, τα φρυδάκια σου και τα τσίνορα* σου.

Φεύγει η κοπέλα, φτάνει στο σπίτι της δρακόντισσας και χτυπάει την πόρτα. Βγαίνει η δρακόντισσα και τη ρωτάει:

– Τι θέλεις;

– Με έστειλε η βασίλισσα να μου δώσεις το σάτσι σου, να κάνουμε πίτες.

– Εντάξει, λέει η δρακόντισσα, αλλά πρώτα έχω κι εγώ μια απαίτηση, να μου σιάξεις το σπίτι, να το ασπρίσεις, να το συγυρίσεις και μετά να ζυμώσεις.

– Εντάξει, της λέει η κοπέλα.

Ζυμώνει, μαγειρεύει, φτιάχνει το σπίτι, το έκαμε να αστράφτει. Η δρακόντισσα ευχαριστήθηκε. Παίρνει λοιπόν την κοπέλα, την πάει σ' ένα ξεροπήγαδο και της λέει:

– Κατέβα κάτω.

Κατεβαίνει εκείνη και η δρακόντισσα λέει στο ξεροπήγαδο:

– Πηγάδι, πηγαδάκι μου, ό,τι χρυσό, ό,τι ωραίο έχεις μέσα, να της το φορέσεις.

Βγαίνει η βασιλοπούλα ντυμένη στα χρυσά, κούκλα. Έπειτα παίρνει το σάτσι, χαιρετά τη δρακόντισσα και φεύγει. Στο δρόμο δίψασε. Βρίσκει μια λιμνούλα, σκύβει να πιει και κατά λάθος τής φεύγει το ένα παντοφλάκι και πέφτει στη λιμνούλα. Προσπάθησε να το πιάσει, όμως δεν τα κατάφερε. Φεύγει

*τσίνορα: βλεφαρίδες

λοιπόν και πάει στο σπίτι. Όταν έφτασε, η αδελφή της ζήλεψε πολύ και είπε:

– Κοίτα πώς ήρθε, στα χρυσά ντυμένη!

Της λέει η μάνα της:

– Μη στενοχωριέσαι, θα κάνω τις πίτες και θα σε στείλω στη δρακόντισσα, να της πας το σάτσι και να την ευχαριστήσεις.

Πράγματι την έντυσε, πήρε το σάτσι και πάει. Στο δρόμο συναντά κι αυτή το γιασεμί που της είπε:

– Κόρη μου, ρίξε μου έναν κουβά νερό που διψάω.

– Τι λες καλέ, υπηρέτριά σου είμαι; λέει εκείνη.

Τότε της λέει το γιασεμάκι:

– Καλά, όσο άσχημη είσαι, άλλο τόσο άσχημη να γίνεις.

Φεύγει από εκεί και πάει στη ροδιά.

– Κόρη μου, της λέει η ροδιά, ρίξε μου έναν κουβά νερό, που διψάω.

– Όχι, δεν είμαι υπηρέτριά σου, της απαντά εκείνη.

Τότε της λέει η ροδιά:

– Όπως είναι κόκκινα τα ροδάκια μου, εσύ να γίνεις κίτρινη.

Φεύγει από εκεί, πάει στη χαρουπιά:

– Κόρη μου, της λέει η χαρουπιά, θα μου ρίξεις λίγο νερό, που διψάω;

– Δεν είμαι υπηρέτριά σου, να σου ρίξω νερό.

Τότε η χαρουπιά της λέει:

– Όπως είναι τα χαρουπάκια μου καμπούρικά, να γίνεις κι εσύ καμπούρα.

Πάει στη δρακόντισσα.

– Ορίστε, της λέει, μου είπε η μαμά μου να σας φέρω το σάτσι σας.

– Θα το πάρω, αλλά πρώτα θα μου συγυρίσεις το σπίτι.

– Όχι, λέει εκείνη, εγώ δεν έρχομαι να κάνω τέτοιες δουλειές.

– Ωραία, της λέει η δρακόντισσα, έλα τότε στο πηγαδάκι.

Και λέει στο πηγαδάκι:

– Πηγάδι, πηγαδάκι μου, ό,τι κοπριές έχεις, λούσε την. Και το πηγαδάκι την έλουσε με αυτά.

Βγαίνει αυτή έξω, φεύγει κακοκαρδισμένη, πάει στη μάνα της και της λέει:

– Κοίταξε να δεις πώς ήρθα.

– Μη στενοχωριέσαι, της λέει εκείνη, εγώ θα σε λούσω και θα πάρουμε της αδελφής σου τα ρούχα και θα σ' τα βάλω.

Ας αφήσουμε τώρα τα δυο κορίτσια και ας πάμε στο βασιλόπουλο ενός γειτονικού μέρους.

Αυτό είχε βάλει τελάλη ό,τι ήθελε να παντρευτεί. Μια μέρα πήγε στη λιμνούλα να ποτίσει το άλογό του και αυτό φοβόταν και δεν ήθελε με κανένα τρόπο να πει νερό. Το βασιλόπουλο κατάλαβε πως κάτι θα 'βλεπε και φοβόταν. Σκύβει και καθώς κοίταξε μέσα, είδε στον πάτο ένα παπούτσι που άστραφτε τόσο πολύ, που η λάμπη του φόβιζε το άλογο. Το τραβάει έξω και βάζει τον τελάλη και λέει:

– Όποιας είναι το παπούτσι, θα της το δώσω και θα την πάρω γυναίκα μου.

Μόλις το άκουσε η μητριά έκλεισε το καλό κορίτσι στο κοφίνι*, πήρε τα χρυσά ρούχα και τα έβαλε στη δική της κόρη. Έφτασε και η σειρά τους να πάει το βασιλόπουλο στο σπίτι τους και του λέει η μητριά:

– Της κόρης μου είναι τα ρούχα και τα παπούτσια, αυτή θα πάρεις γυναίκα.

Δεν του πολυάρεσε του βασιλιά αλλά τι να κάνει; Εκεί που καθόταν πάνω στο κοφίνι, τον τσιμπούσανε. Γιατί το καλό κορίτσι, πριν το κρύψουν στο κοφίνι, είχε πάρει μια βελόνα και με αυτήν κένταγε το βασιλόπουλο.

– Μα, τι έχει εδώ κάτω και με τσιμπάει; ρώτησε το βασιλόπουλο.

– Κλώσα, βασιλόπουλό μου, είναι, του λένε.

Αυτός όμως δε χάνει καιρό και σηκώνει το κοφίνι και από κάτω βγαίνει μια ωραιότατη κοπέλα. Της βάζει το παντόφλι και της ήρθε ίσα ίσα.

– Αυτή είναι η γυναίκα που θα πάρω, λέει το βασιλόπουλο.

Και παντρεύτηκαν και ζήσαν αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα.

*Λαϊκό παραμύθι των Μικρασιατών Ελλήνων
από την Ν. Αθικαρνασό της Κρήτης*

***κοφίνι:** πλεχτό καλάθι από κλαδιά λυγαριάς ή καλαμιάς

δραστηριότητες

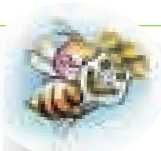
Γιατί τα φυτά
χάρισαν τόσα καλά
στο κορίτσι;

Σε ποιο άλλο παραμύθι το κορίτσι έχασε
το παπούτσι της και για ποιο λόγο;

Στη διπλανή φωτογραφία οι μαθητές του
Δημοτικού Σχολείου της Αντιπάρου επισκέπτο-
νται τη γιαγιά Μαρί-
κα για να ακούσουν
τα παραμύθια της.
Βρείτε κάποιον κι ε-
σείς στην περιοχή σας
να ξέρει παραμύθια
και προσκαλέστε τον
στο σχολείο για να
σας τα αφηγηθεί.

Ποιοι είναι οι ήρωες του παραμυθιού;
Μπορείς να μοιραστείς τους ρόλους με τους
φίλους σου και να «παίξετε» το παραμύθι.

Τα παιχνίδια του αγέρα

Τρέλες που κάνει σήμερα τ' αγέρι!
Δέντρα, λουλούδια, γίνανε άνω κάτω.
Μου βούτηξε το κέντημα απ' το χέρι
και σκέπασε τον κοιμισμένο γάτο.

Τα ρούχα τ' απλωμένα, κούνια μπέλα...
Φτερούγισε το σάλι της γιαγιάς.
Και να η μεταξωτή μου ροζ κορδέλα
φιογκάκι στην κορφή της λεμονιάς.

Τι κέφια που 'χει σήμερα τ' αγέρι!
Ποτήρια σπάει, στα πιάτα μας βουτά
κι η εφημερίδα, απ' του παππού το χέρι,
τρελό πουλί, στα σύννεφα πετά!

Ντίνα Χατζηνικολάου

δραστηριότητες

Ποια σημεία του ποιήματος σου θυμίζουν εικόνες που κι εσύ έζησες κάποια μέρα που φυσούσε; Πού ήσουν και με ποιον;

Προσπάθησε να θυμηθείς ήχους που άκουσες όταν φυσούσε αέρας. Ποια αντικείμενα θα χρησιμοποιούσες για να τους αποδώσεις; Μπορείς να χρησιμοποιήσεις και τη φωνή σου.

Για να φτιάξεις ένα φουρφόρι, σαν αυτό του ζωγράφου Φασιανού πάρε ένα χαρτόνι και σχεδίασε τρεις φιγούρες, όπως ο καλλιτέχνης. Αφού τις κόψεις και τις χρωματίσεις, στερέωσέ τις με μια πινέζα σε ένα ξυλάκι.

Έργο του
Αλέκου
Φασιανού

Γίνε αγέρας και με τους φίλους σου «παίξε» το ποίημα. Αν θέλεις και μουσική συνοδεία, μπορείς να χρησιμοποιήσεις το Καλοκαίρι από το έργο του Αντόνιο Βιβάλντι *Οι Τέσσερις Εποχές*, εφόσον υπάρχει το CD στο σχολείο σου.

Το τρομαχμένο χελιδονάκι

Ένα χελιδονάκι έπεσε μπροστά στα πόδια της Κατερίνας, στον κήπο του εξοχικού ξενοδοχείου, όπου είχε έρθει να περάσει τις διακοπές της, μαζί με τη μαμά της, τη γιαγιά της και τον αδελφό της, τον Παναγιώτη. Η Κατερίνα είχε κατέβει στον κήπο για ν' αποχαιρετίσει τον κυρ Παντελή, τον κηπουρό, γιατί ο μπαμπάς της είχε φτάσει τώρα το μεσημέρι και την άλλη μέρα θα τους έπαιρνε με το αυτοκίνητό του για να γυρίσουν πίσω στο σπίτι τους. Και να, την ώρα που τα έλεγε αυτά στον κυρ Παντελή, ήρθε το χελιδόνι και έπεσε μπροστά στα πόδια της.

Ο κυρ Παντελής το σήκωσε από κάτω, το πασπάτευσε κι έπειτα είπε:

— Ζωντανό είναι και δε φαίνεται να είναι πολύ χτυπημένο. Ζαλισμένο μόνο δείχνει. Κι είναι πετροχελιδόνο, απ' αυτά που πετούν κοντά στη θάλασσα. Το θέλεις; Πάρ' το!

Η Κατερίνα πήρε κάπως δειλιασμένη το πουλάκι, του χάιδεψε τις σταχτιές φτερούγες του και το κεφαλάκι με τα κατάμαυρα ματάκια, που έμοιαζαν με χάντρες, ύστερα το αγκάλιασε απαλά και το πήγε στον αδελφό της.

— Κοίταξε! του είπε. Ένα χελιδόνι. Τι θα το κάνουμε;

— Να πάμε στη μαμά κι αυτή θα μας πει, απάντησε ο Παναγιώτης.

Η μαμά όμως καταγινόταν να ετοιμάζει τις βαλίτσες κι έτσι ζητήθηκε η συμβουλή της γιαγιάς. Η γιαγιά σύστησε στην Κατερίνα να βάλει το πουλάκι κάτω,

για να ιδούν μήπως έχει σπάσει καμιά φτερούγα ή κανένα ποδαράκι. Το πουλάκι πάτησε γερά και τα δυο ποδαράκια του, τέντωσε τις φτερούγες του, τις χτύπησε μια – δυο φορές, μα δεν μπόρεσε να πετάξει.

– Να βρούμε ένα κλουβί και να το βάλουμε! πρότεινε η Κατερίνα.

– Πού θα το βρούμε εδώ πέρα το κλουβί; Έκανε ο Παναγιώτης. Εδώ δεν έχει κλουβιά.

– Το καλύτερο θα ήταν να το αφήσουμε ελεύθερο να πάει να βρει τους συντρόφους του, είπε η γιαγιά. Για την ώρα όμως δεν μπορεί να πετάξει, κι αν το βγάλουμε στον κήπο θα το φάει καμιά γάτα. Να το κλείσουμε λοιπόν στο μπαλκόνι κι αργότερα βλέπουμε τι γίνεται.

Έβγαλαν λοιπόν το πουλάκι στο μπαλκόνι, η γιαγιά έβαλε κοντά του κι ένα πιατάκι με νερό, μην τύχει και διψάσει, κι ο Παναγιώτης καταγινόταν όλο το απόγευμα να κυνηγάει μύγες και κουνούπια, γιατί όπως είχε ακουστά, μόνον αυτά τρώνε τα χελιδόνια. Ωστόσο δεν τα κατάφερε να πιάσει κανένα και το χελιδονάκι περπατούσε ένα γύρο στο μπαλκόνι, χτυπούσε πότε πότε τις φτερούγες του, δοκιμάζοντας να πετάξει, κ' ύστερα πήγαινε και ζάρωνε σε μιαν άκρη.

Η Κατερίνα έκανε διάφορα σχέδια και τ'άλεγε στη γιαγιά της:

– Ξέρεις, γιαγιάκα, αν το χελιδονάκι δεν μπορέσει να πετάξει ως αύριο το πρωί που θα φύγουμε, θα το κρατήσω στην αγκαλιά μου και θα το πάρω μαζί μου μέσα στο αυτοκίνητο. Κι όταν φτάσουμε στο σπίτι μας, θα του δέσω το ποδαράκι του μ' ένα σπάγκο και θα το αφήσω να τριγυρίζει ελεύθερα παντού.

– Καρδούλα μου, έλεγε η γιαγιά, τα χελιδόνια δεν είναι σαν τις κότες ή σαν τα περιστέρια να ζούνε μέσα στο σπίτι. Είναι πουλάκια

του Θεού και πετάνε ελεύθερα στον αέρα. Τούτο το καημένο, αν δεν μπορέσει να πετάξει ως αύριο το πρωί, καθώς είναι νηστικό και πεινασμένο θα ψοφήσει.

Μα το χελιδονάκι δεν ψόφησε. Το βράδυ όταν σκοτείνιασε, κούρνιασε πίσω από το μισάνοιχτο παραθυρόφυλλο στο απάγγειο* κι εκεί κοιμήθηκε ως το πρωί. Την άλλη μέρα η μαμά άνοιξε πολύ νωρίς τη μπαλκονόπορτα, γιατί έπρεπε να ετοιμαστούν για να φύγουν, και – τσιπ! τσιπ! – το πρώτο που μπήκε μέσα στην κάμαρα ήταν το χελιδόνι!

– Εδώ είσαι, χρυσό μου; Έκανε χαρούμενη η Κατερίνα, και του άπλωσε το χέρι.

– Το χελιδόνι ανέβηκε θαρρετά στο μπράτσο της και την κοίταξε με τα ζωηρά ματάκια του.

– Φαίνεται καλύτερα από χτες, είπε η γιαγιά.

Κί αλήθεια, όταν βγήκε η Κατερίνα στο μπαλκόνι, το χελιδόνι έκανε ένα – δυο πηδηματάκια πάνω στην τεντωμένη παλάμη της, ύστερα ζυγιάστηκε*, άνοιξε τις φτερούγες του και φρρρτ! πέταξε κατά τη θάλασσα. Για μια στιγμή φάνηκε πως θα πέσει, μα γρήγορα βρήκε την ισορροπία του, πήρε φόρα και κάθηκε ψηλά στον ουρανό.

– Στο καλό, χελιδονάκι! Στο καλό! φώναξε η Κατερίνα. Ούτε αντίο δεν μας είπε! έκανε και βούρκωσαν τα μάτια της.

– Πώς δεν μας είπε! γέλασε ο Παναγιώτης, κι έδειξε μια ολοστρόγγυλη πράσινη κουτσουλίτσα, που είχε αφήσει το χελιδονάκι στο πρεβάζι.

Γεωργία Ταρσούλη

*ζυγιάστηκε: ισορρόπησε

Δραστηριότητες

Κράτησες ποτέ
πουλάκι στα χέρια
σου; Τι ένιωσες εκεί-
νη τη στιγμή;

Για τα χελιδόνια και γενικά για τα
πουλιά έχουν γραφτεί πολλά ποιήματα,
τραγούδια, ιστορίες ... Μπορείς με τους συμ-
μαθητές σου να συγκεντρώσεις κάποια από αυτά
και να φτιάξεις ένα βιβλίο γεμάτο ... τιτι-
βίσματα!

Στην εικόνα βλέπεις δύο χελιδόνια το ένα αντί-
κρου στο άλλο. Πρόσεξε τη στάση τους. Τι άραγε να
λένε μεταξύ τους;

*«Χελιδόνια». Λεπτομέρεια
από την τοιχογραφία της Άνοιξης
στην κυκλαδική Θήρα
(Σαντορίνη)*

Το φεγγαράκι

Φεγγαράκι σιγανό
πλέει μες στον ουρανό
σα σκαφίδι φωτεινό.

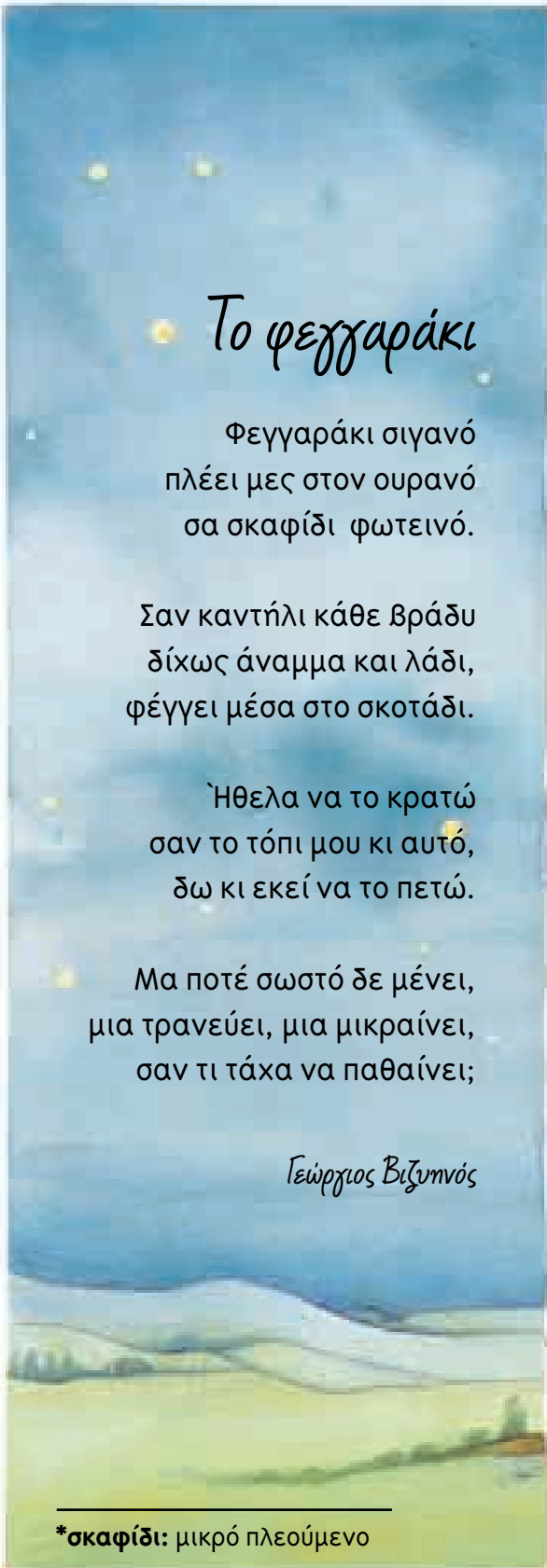
Σαν καντήλι κάθε βράδυ
δίχως άναμμα και λάδι,
φέγγει μέσα στο σκοτάδι.

Ήθελα να το κρατώ
σαν το τόπι μου κι αυτό,
δω κι εκεί να το πετώ.

Μα ποτέ σωστό δε μένει,
μια τρανεύει, μια μικραίνει,
σαν τι τάχα να παθαίνει;

Γεώργιος Βιζυηνός

*σκαφίδι: μικρό πλεούμενο

δραστηριότητες

Ξέρεις κάποιο άλλο ποίημα για το φεγγάρι; Οι συμμαθητές σου θα χαρούν να το ακούσουν.

Η εικόνα δείχνει ένα νυχτερινό τοπίο. Παρατήρησε τα φωτεινά σημεία της. Ανακάλυψε από πού προέρχεται το φως στα σημεία αυτά.

Κώστας Παπανικολάου, «Νυχτερινό τοπίο»

Εκτός από ποιήματα έχουν γραφτεί και πολλά μουσικά έργα για το φεγγάρι ή τη σελήνη, όπως αλλιώς λέγεται. Μπορείτε να ακούσετε τη Μικρή νυχτερινή μουσική του Βόλφφανγκ Αμαντέους Μότσαρτ ή το Χάρτινο το φεγγαράκι του Μάνου Χατζηδάκι, εφόσον έχετε αυτά τα CD στο σχολείο σας.

Ο σπουργίτης και το ουράνιο τόξο

Ηταν κάποτε ένας σπουργίτης που ήθελε να γνωρίσει το ουράνιο τόξο. Ήθελε να δει από κοντά τα χρώματά του.
«Είναι πολύ μακριά το ουράνιο τόξο!» του έλεγε η σοφή κουκουβάγια. «Κι εσύ, τόσο μικρούλης που είσαι, θα κουραστείς και θα μείνεις στα μισά του δρόμου!»

Όμως ο σπουργίτης δεν άλλαζε γνώμη.

Κι έτσι ένα πρωί ξεκίνησε για το μεγάλο ταξίδι.

Πέρασε μέσα από το μεγάλο δάσος. Είδε τα λιοντάρια, τις τίγρεις, τους ελέφαντες και τις μαϊμούδες.

«Πάω καλά για το μέρος που είναι το ουράνιο τόξο;» ρώτησε ένα χιμπατζή.

«Καλά πας!» του απάντησε εκείνος.

Μετά από το μεγάλο δάσος, ο σπουργίτης βρέθηκε στη μεγάλη θάλασσα. Είδε τα κύματα, είδε τα ψάρια, είδε τα καράβια, είδε και τους γλάρους.

«Για το μέρος που βρίσκεται το ουράνιο τόξο, από εδώ πάνε;» ρώτησε ένα δελφίνι.

«Ναι!» του απάντησε εκείνο.

Μετά από τη μεγάλη θάλασσα, ο σπουργίτης βρέθηκε στη μεγάλη έρημο. Είδε την άμμο να αστροποβολάει κάτω από τον ήλιο, είδε τα φοινικόδεντρα, είδε τις καμήλες.

«Θέλω να φτάσω στο ουράνιο τόξο. Καλά πάω;» ρώτησε ένα σκαθάρι.

«Καλά πας!» του απάντησε εκείνο.

Μετά από τη μεγάλη έρημο, ο σπουργίτης βρέθηκε στα μεγάλα βουνά. Είδε τα χιόνια, είδε τους αϊτούς, είδε τις αρκούδες, είδε τις δροσερές πηγές και τα πανύψηλα έλατα.

«Προς τα πού πέφτει το ουράνιο τόξο;» ρώτησε ένα σκίουρο.

«Εκεί!» του έδειξε εκείνος.

Και ο σπουργίτης —αν και είχε πια κουραστεί— πήρε κουράγιο και συνέχισε. Το καταλάβαινε πως πλησίαζε.

Και ναι! Μόλις πέρασε το τελευταίο βουνό, βρέθηκε στην πεδιάδα που κατοικούσε το ουράνιο τόξο.

Ήταν μια πλατιά πεδιάδα, γεμάτη από λουλούδια. Τα λουλούδια είχαν πάνω τους τα χρώματα του ουράνιου τόξου. Υπήρχαν και μερικές λίμνες. Τα νερά τους είχαν χρώματα του ουράνιου τόξου. Υπήρχαν και πουλιά που τα φτερά τους είχαν τα χρώματα του ουράνιου τόξου. Υπήρχε και το ίδιο το ουράνιο τόξο. Όμορφο που ήταν!

Ο σπουργίτης πήγε και κούρνιασε στην πιο χαμηλή μεριά του. Μπορούσε πια να ξεκουραστεί. Σήκωσε τα μάτια του προς τα επάνω. Ό,τι έβλεπε ήταν λουσμένο σε μαγευτικούς χρωματισμούς.

«Αχ, τι ομορφιά!» είπε ο σπουργίτης. «Άξιζε η κούραση!» κι έπειτα έκλεισε τα μάτια του και κοιμήθηκε.

Τα όνειρά του είχαν χρώματα του ουράνιου τόξου. Τόσο όμορφα όνειρα ήταν.

Μάνος Κοντογιάννης

δραστηριότητες

Ποια ζώα ρώτησε ο σπουργίτης για το ουράνιο τόξο;

Έχεις δει ποτέ ουράνιο τόξο; Τι χρώματα είχε; Θυμάσαι πότε σχηματίστηκε, πριν ή μετά τη βροχή;

Πώς ήταν η πεδιάδα που κατοικούσε το ουράνιο τόξο; Σε τι διέφερε από το τοπίο του πίνακα; Ζωγράφισε σ' αυτό ό,τι λείπει για να μοιάσει με την πεδιάδα της ιστορίας.

Κωνσταντίνος Μαρέας «Λαύριο»

[Τα τζιτζίκια στήσανε χορό]

Τζιτζίκια στήσανε χορό
στο ντάλα μεσημέρι*
και στέκουν γύρω τα παιδιά
και παίζουν παλαμάκια.

Γιάννης Ρίτσος

Έχεις ακούσει ποτέ τζιτζίκια; Με ποιους τρόπους και με ποια υλικά μπορείς να μιμηθείς τον ήχο τους;

Οι ζωγράφοι χρησιμοποιούν χρώματα για να μας δώσουν εικόνες. Οι ποιητές χρησιμοποιούν λέξεις. Εσύ μπορείς να κάνεις και τα δύο. Να, όπως στην παρακάτω εικόνα, όπου ο ζωγράφος έγραψε με χρωματιστά γράμματα τον τίτλο του ποιήματος. Διάλεξε χρώματα και μορφές γραμμάτων και αντίγραψε με τον ίδιο τρόπο τους στίχους του ποιήματος. Κάνε το δικό σου ποιητικό πίνακα.

Οι πεταλουδίτσες

Μια φορά κι έναν καιρό σε μια δροσερή ρεματιά γεννήθηκαν κάμποσες τρελο-πεταλουδίτσες: άσπρες, κίτρινες, γαλάζιες, κόκκινες και παρδαλές με χρωματιστές βούλες. Πετούσαν χαρούμενες εδώ κι εκεί. Ένα φόβο είχαν μονάχα. Φοβόντουσαν τα πουλάκια που τις κυνηγούσαν. Οι καημένες δεν μπορούσαν να χαρούν αμέριμνα τις ομορφιές της Άνοιξης. Ο φόβος του εχθρού βασάνιζε την μικρή τους ύπαρξη.

Μια καλή Ηλιαχτίδα τότε, που λυπήθηκε πολύ τις φτωχές πεταλουδίτσες, θέλησε να τις προστατέψει.

— Μικρές πεταλουδίτσες μου, τους είπε, σαν βλέπετε κίνδυνο να μη σας πιάνει πανικός και τα χάνετε. Κρατάτε την ψυχραιμία σας. Προσπαθήστε σε περίπτωση κινδύνου να βρίσκει η καθεμιά το κατάλληλο καταφύγιο. Και να κρύβεστε.

— Το κατάλληλο καταφύγιο; Και ποιο είναι καλή μας Ηλιαχτίδα;

— Η καθεμιά πρέπει να τρέχει και να κρύβεται στο μέρος, στο λουλούδι, στο φύλλο, που ταιριάζει με το χρώμα της. Με το χρώμα των φτερών της. Τότε ο εχθρός δε θα μπορεί εύκολα να σας ξεχωρίσει.

— Για εξήγησέ μας καλύτερα Ηλιαχτίδα.

— Εσύ για παράδειγμα Κοκκινόφτερη πεταλουδίτσα, να τρέχεις και να κώνεσαι μέσα σε ένα κόκκινο λουλούδι. Σε μια παπαρούνα, σε ένα άνθος ροδιάς, σε ένα κόκκινο γεράνι ή σε ένα κόκκινο τριαντάφυλλο.

— Κι εγώ πού να πηγαίνω; ρώτησε μια λευκή πεταλουδίτσα.

— Εσύ Λευκόφτερη να τρέχεις στα κρίνα ή στα άσπρα τριαντάφυλλα ή τ' άσπρα γαρίφαλα.

— Κι εγώ θα τρέχω στα κίτρινα ανθάκια, στις κίτρινες μαργαρίτες, είπε η Κιτρινόφτερη πεταλουδίτσα.

— Μα βέβαια. Τώρα καταλάβετε όλες το μάθημά σας.

— Κατάλαβαμε και σ' ευχαριστούμε, καλή μας Ηλιαχτίδα.

— Για να σ' ευχαριστήσουμε τώρα θα χορέψουμε και θα τραγουδήσουμε προς τιμή σου.

Κι οι χρωματιστές πεταλούδιτσες άρχισαν τότε ένα χαρούμενο πεταχτό χορό, τραγουδώντας.

[...] Ξαφνικά άκουσαν φτερουγίσματα και κάμποσα πουλάκια πέταξαν προς το μέρος τους.

– Κίνδυνος! Κίνδυνος! Κρυφτείτε πεταλούδιτσες!

Τρέξε Κοκκινόφτερη στην Παπαρουνίτσα!

Πέταξε Λευκόφτερη μέσα σ' άσπρο κρίνο!

Κίτρινη, στην κίτρινη τρέξε μαργαρίτα!

Κι εσύ Γαλανόφτερη στο γαλάζιο μενεξέ!

Έτσι τους φώναξε η φίλη τους Ηλιαχτίδα. Κρύφτηκαν οι πεταλούδιτσες. Πέρασε ο κίνδυνος και ξαναβγήκαν να συνεχίσουν το χορό τους.

Ε. Παλαιολόγου - Πετρίνδα

Τι θα γινόταν αν οι πεταλούδες μπέρδευαν τις συμβουλές της Ηλιαχτίδας και κρύβονταν σε άλλα χρώματα;
Χρωμάτισε τις λευκές πεταλούδες με χρώματα που σου αρέσουν.

Όλα στη γη δέλουν αγάπη και στοργή.

Ανδρέας Εμπειρικός

Νικόλαος Γύζης «Η Χαρά» (λεπτομέρεια)

Η ευγνωμοσύνη του μικρού μυρμηγκιού

Ενα μυρμήγκι πλησίασε σ' ένα ποταμάκι να πει νερό. Αλλά το ρεύμα το παρέσυρε και κινδύνευε να πνιγεί.

Τότε, το είδε ένα περιστέρι και το λυπήθηκε. Του έριξε ένα κλαδί, και το μυρμήγκι πιάστηκε και σώθηκε.

Στην όχθη που βγήκε το μυρμήγκι, είδε έναν κυνηγό που είχε βάλει στο μάτι το περιστέρι.

Το μυρμήγκι έτρεξε όσο πιο γρήγορα μπορούσε και, τη στιγμή που ο κυνηγός ετοιμαζόταν να πιάσει το περιστέρι, το μυρμηγκάκι τον δάγκωσε δυνατά στην πατούσα και τον ξάφνιασε.

Έτσι, το περιστέρι πρόλαβε και πέταξε μακριά.

Αίσωπος

Τι ήταν αυτό που έδωσε δύναμη στο μυρμήγκι να τα βάλει με τον κυνηγό;

Έχεις φίλους; Τους βοηθάς, όταν έχουν ανάγκη; Διηγήσου μια ιστορία, όπως αυτή, που να φαίνεται η αγάπη που έχεις για ένα φίλο ή μια φίλη σου.

Ο Αίσωπος στις ιστορίες του χρησιμοποιεί πολλά ζώα και πουλιά για ήρωες. Ξέρεις άλλη ιστορία του Αισώπου με ήρωα το μυρμήγκι; Ποια είναι αυτή;

Ο μικρός κάστορας και η ηχώ

Ο μικρός κάστορας ζούσε ολομόναχος στην άκρη της μεγάλης λίμνης. Δεν είχε αδελφούς. Δεν είχε αδελφές. Και το χειρότερο απ' όλα δεν είχε ούτε φίλους. Μια μέρα, την ώρα που καθόταν στην άκρη της λίμνης, άρχισε να κλαίει. Έκλαιγε πολύ δυνατά. Και μετά δυνατότερα. Ξαφνικά άκουσε κάτι παράξενο. Στην άλλη άκρη της λίμνης κάποιος άλλος έκλαιγε μαζί του. Ο μικρός κάστορας σταμάτησε να κλαίει, για να ακούσει. Αμέσως σταμάτησε να κλαίει και ο άλλος. Ο μικρός κάστορας ήταν πάλι μόνος του.

«Μπουχ, χουχ, χουου», έκανε.

«Μπουχ, χου, χουου», έκανε και η φωνή, στην απέναντι πλευρά της λίμνης.

[...] Ο μικρός κάστορας σταμάτησε να κλαίει.

«Γεια σου!», φώναξε.

«Γεια σου!» φώναξε και η φωνή, από την απέναντι πλευρά της λίμνης.

Ο μικρός κάστορας σκέφτηκε για ένα λεπτό.

«Είμαι μόνος μου», είπε. «Χρειάζομαι ένα φίλο».

«Είμαι μόνος μου», είπε η φωνή από την απέναντι πλευρά της λίμνης. «Χρειάζομαι ένα φίλο».

Ο μικρός κάστορας, δεν μπορούσε να το πιστέψει. Στην άλλη άκρη της λίμνης, ζούσε και κάποιος άλλος, που ήταν θλιμμένος και χρειαζόταν ένα φίλο. Πήγε γρήγορα στη βάρκα και ξεκίνησε για να τον βρει. Η λίμνη ήταν πολύ

μεγάλη. Κωπηλατούσε και κωπηλατούσε συνέχεια. Κάποτε είδε μια μικρή πάπια, που έκανε κύκλους κολυμπώντας.

«Ψάχνω κάποιον που χρειάζεται ένα φίλο», είπε ο μικρός κάστορας. «Εσύ ήσουν που έκλαιγες;»

«Πραγματικά χρειάζομαι ένα φίλο», είπε η πάπια. «Μα δεν έκλαιγα εγώ».

«Θα γίνω εγώ φίλος σου», είπε ο μικρός κάστορας. «Έλα μαζί μου».

Έτσι η πάπια πήδηξε μέσα στη βάρκα.

Κωπηλατούσαν και κωπηλατούσαν συνέχεια. Κάποτε είδαν μια μικρή ενυδρίδα* που γλιστρούσε ολομόναχη πάνω κάτω στην όχθη.

«Ψάχνουμε κάποιον που χρειάζεται ένα φίλο», είπε ο μικρός κάστορας. «Εσύ ήσουν που έκλαιγες;»

«Πραγματικά χρειάζομαι ένα φίλο», είπε η ενυδρίδα.

«Μα δεν έκλαιγα εγώ».

«Θα γίνουμε εμείς φίλοι σου», είπαν ο μικρός κάστορας και η πάπια.

«Έλα μαζί μας».

Έτσι η ενυδρίδα πήδηξε μέσα στη βάρκα.

Κωπηλατούσαν και κωπηλατούσαν συνέχεια. Κάποτε είδαν μια μικρή χελώνα, που λιάζονταν ολομόναχη πάνω σε ένα βράχο.

«Ψάχνουμε κάποιον που χρειάζεται ένα φίλο», είπε ο μικρός κάστορας. «Εσύ ήσουν που έκλαιγες;»

«Πραγματικά χρειάζομαι ένα φίλο», είπε η χελώνα. «Μα δεν έκλαιγα εγώ».

«Θα γίνουμε εμείς φίλοι σου», είπαν ο μικρός κάστορας, η πάπια και η ενυδρίδα. «Έλα μαζί μας».

Έτσι η χελώνα πήδηξε μέσα στη βάρκα και κωπηλατούσαν και κωπηλατούσαν, μέχρι που έφτασαν στην άκρη της λίμνης. Εκεί ζούσε ολομόναχος, ένας σοφός γερο-κάστορας σε ένα σπίτι από λάσπη. Ο μικρός κάστορας τού είπε πως κωπηλάτησαν σε όλη τη λίμνη, για να βρουν ποιος έκλαιγε.

«Δεν ήταν η πάπια», είπε. «Δεν ήταν η ενυδρίδα, μα ούτε και η χελώνα. Ποιος ήταν άραγε;»

«Ήταν η ηχώ», είπε ο σοφός γερο-κάστορας.

«Και πού μένει;» ρώτησε ο μικρός κάστορας.

«Στην άλλη άκρη της λίμνης», είπε ο σοφός γερο-κάστορας. «Όπου και αν βρίσκεσαι, η ηχώ, είναι πάντοτε στην απέναντι πλευρά της λίμνης».

«Μα γιατί κλαίει;» ρώτησε ο μικρός κάστορας.

«Όταν εσύ είσαι θλιμμένος, είναι θλιμμένη και η ηχώ», είπε ο γερο-κάστορας. «Όταν είσαι ευτυχισμένος, είναι ευτυχισμένη και η ηχώ».

«Μα πώς μπορώ να τη βρω και να γίνω φίλος της;» ρώτησε ο μικρός κάστορας. «Δεν έχει κανένα φίλο, όπως εγώ».

«Έχεις εμένα», είπε η πάπια.

«Και εμένα», είπε η ενυδρίδα.

«Και μένα», είπε η χελώνα.

Ο μικρός κάστορας τ' άχασε. «Ναι», είπε, «έχω πολλούς φίλους τώρα!»

Και ήταν τόσο ευτυχισμένος, που είπε ξανά πολύ δυνατά: «Έχω πολλούς φίλους τώρα!»

Από την άλλη άκρη της λίμνης, μια φωνή του απάντησε: «Έχω πολλούς φίλους τώρα!»

«Βλέπεις;» είπε ο σοφός γερο-κάστορας. «Όταν είσαι ευτυχισμένος, είναι ευτυχισμένη και η νχώ. Όταν έχεις φίλους, έχει φίλους κι αυτή».

« Ζήτω!», φώναξε δυνατά, απαντώντας τους: «Ζήτω!»

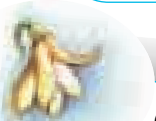
Άμυ Μακ Ντόναλντ

δραστηριότητες

Γιατί ο κάστορας άρχισε να κλαίει;

Μπορείς να θυμηθείς με τη σειρά, ποια ζώα συνάντησε ο μικρός κάστορας; Τι γνωρίζεις γι' αυτά;

Ο κάστορας ψάχνοντας για φίλους συνάντησε διάφορα ζώα το ένα μετά το άλλο, που ζούνε στη λίμνη. Σε ποιο άλλο κείμενο του Ανθολογίου ο ήρωας συναντά επίσης άλλα ζώα στη σειρά και τι τους ζητάει; Τον τίτλο μπορείς να τον ανακαλύψεις στην παρακάτω φράση: «Όταν ο παπαγάλος συναντήθηκε με την Κολοτούμπα, είπαν ένα ψέμα πρωταπριλιάτικο στον σπουργίτη και το ουράνιο τόξο».

Εάν θέλεις να παίξεις με την νχώ σου κάνε ζευγάρι μ' έναν φίλο ή μια φίλη σου. Σταθείτε σε απόσταση ο ένας από τον άλλο, πλάτη με πλάτη. Ο ένας λέει μια φράση ή λέξη, χαρούμενα ή λυπημένα και ο άλλος, που κάνει την νχώ, την επαναλαμβάνει.

Όταν κάνουνε πόλεμο

Όταν κάνουνε πόλεμο
η γη έχει πονόλαιμο
πονάει η καρδιά της
και κλαίνε τα παιδιά της
κι όλο κάνουνε πόλεμο
κι άντε με τον πονόλαιμο
τον άρρωστο λαιμό της
από τον πόλεμό της.
Ενάντια στον πονόλαιμο
στον πόνο και τον πόλεμο
υπάρχει μια ασπιρίνη
άνθρωποι, πέστε ΕΙΡΗΝΗ.

Γιώργος Μαρίνος

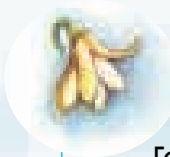
δραστηριότητες

Γιατί νομίζεις ότι ο πόλεμος προκαλεί «πονόλαιμο» στη γη;

Πώς φαντάζεσαι την ειρήνη; Μπορείς να τη ζωγραφίσεις; Γιατί είναι σημαντική για τους ανθρώπους;

Η ειρήνη απασχολούσε τον άνθρωπο σε όλες τις εποχές. Γράφτηκαν λοιπόν πολλές ιστορίες και τραγούδια γι' αυτή. Ψάξε στη βιβλιοθήκη του σχολείου σου και του Δήμου ή σε κάποιο βιβλιοπωλείο και βρες κι άλλα έργα με θέμα την ειρήνη.

Δώσε την αγάπη

Ο Μάνος και ο Στάθης είναι φίλοι και συμμαθητές σε ένα «διαπολιτισμικό σχολείο»*. Κάθονται στο ίδιο θρανίο μέχρι που κάποια μέρα η δασκάλα τους, η κυρία Μάρθα, τους αλλάζει θέση με αφορμή τον ερχομό δυο παιδιών από άλλες χώρες. Η αλλαγή αυτή δυσαρεστεί τα παιδιά. Κάποια μέρα η κυρία Μάρθα προτείνει στην τάξη να ετοιμάσουν μια πρωτότυπη γιορτή...

Ηταν μια Δευτέρα κοντά στα Χριστούγεννα και η κυρία Μάρθα λίγο πριν φύγουν από το σχολείο τους είπε:

– Αύριο θα κάνουμε μια γιορτούλα μέσα στην τάξη.

– Τι γιορτή; Ποιος άγιος γιορτάζει; ρωτούσαν τα παιδιά.

– Αυτός ο άγιος δεν υπάρχει στο ημερολόγιο. Μην ψάξετε, γιατί δε θα τον βρείτε. Είναι ο άγιος της φιλίας.

– Μα δεν έχει όνομα;

– Να τον πούμε... Φιλάγιο; φώναξε ο Μάνος.

– Να τον πούμε έτσι, συμφώνησε η δασκάλα του. Για να τον τιμήσουμε, αύριο θα φέρετε όλοι σας ένα δωράκι για ν' ανταλλάξουμε μεταξύ μας δώρα. Σύμφωνοι; Περίεργη γιορτή, αλλά... σύμφωνοι!

Του Μάνου το μυαλό έτρεξε στο φίλο του το Στάθη. Ήξερε τι θα του πάρει. Ένα φακελάκι με ποδοσφαιριστές της αγαπημένης του ομάδας. Τον Γιάννους, που καθόταν και δίπλα του, ούτε που τον σκέφτηκε.

Την επόμενη μέρα αυτός ο άγιος της φιλίας που δεν είχε όνομα θα πρέπει να ήταν πολύ χαρούμενος. Γιατί όλα τα παιδιά είχαν φέρει κάτι μαζί τους, ακόμα και καρτιά με ζωγραφιές, ακόμα και ποιημάτια.

Η Ντανιέλλα είχε φέρει ένα ταψί πρασόπιτα να τη μοιράσει σε όλους. Ο Γιάννους είχε φέρει ένα καλαθάκι μήλα.

– Τι θα τα κάνεις τόσα μήλα; ρώτησε το Πολωνεζάκι, ο Μάνος. Θα τα φας όλα εσύ; Θα σκάσεις! Θα κάνεις μπαμ! Ο Γιάννους έκανε πράγματι μπαμ, αλλά όχι από το πολύ φαί. Όταν ήρθε η σειρά του να δώσει τα δώρα του, πήρε το

***διαπολιτισμικό σχολείο:** σχολείο όπου φοιτούν και μαθητές, που έρχονται από άλλες χώρες

καλαθάκι του, στάθηκε μπροστά στην έδρα, ξανθούλης και κοντός καθώς ήταν, με τα παραπονεμένα του ματάκια, κι άρχισε να τραγουδά με την όμορφη φωνούλα του κάτι στα... κινέζικα, δηλαδή στα πολωνικά.

Αφού τέλειωσε το τραγούδι στη γλώσσα του, πέρασε απ' όλα τα θρανία κι έδωσε στους συμμαθητές του ένα μήλο, λέγοντάς τους σε σπασμένα ελληνικά: «Ντόσε την αγάπη όπως ντίνεις ένα μήλο, έτζι αμπλά!»

Όλα τα παιδιά κρατούσαν στο χέρι τους ένα μήλο που μιλούσε για την αγάπη. Το χάρηκαν σαν να ήταν παιχνίδι. Κι άρχισαν να πετούν το ένα στο άλλο το μήλο λέγοντας: «Δώσε την αγάπη όπως δίνεις ένα μήλο. Έτσι απλά».

Αγγελική Βαρελλιά

Δραστηριότητες

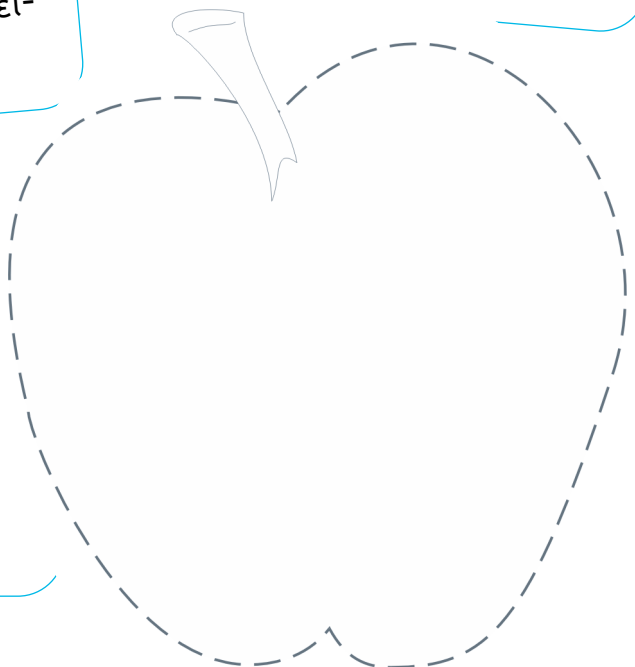

Εάν κάνατε και σεις στην τάξη σας μια «γιορτή φιλίας», τι δώρο θα έδινες εσύ στους συμμαθητές σου, για να τους δείξεις την αγάπη σου;

Γιατί νομίζεις ότι ο Μάνος δε σκέφτηκε τον Γιάννου που καθόταν δίπλα του;

Ποια φράση, έλεγαν τα παιδιά πετώντας το ένα στο άλλο το μήλο; Γράψε την πάνω στις τελίτσες με χρωματιστά μολύβια, για να φτιάξεις το «μήλο της Αγάπης».

και μια κελιδονοφωλιά ψηλά στο νάρθηκα
χτισμένη
ψάλλει το «Δόξα εν Υψίστοις».

Γεώργιος Δροσίνης

Εικόνα Παναχίας Ελεούσας ή Γαλακτοτροφούσας

Προσευχή

Παναγιά μου, Παναγίτσα,
που έχεις το Χριστό αγκαλίτσα

πάρε στη χρυσή ποδιά σου
τα παιδιά της γης, κοντά σου

άσπρα, κίτρινα, μαυράκια
όλα του Χριστού αδερφάκια

δίπλα στο Χριστό να τα έχεις
να μπορείς να τα προσέχεις.

Θέτη Χορτιάτη

Χριστουγεννιάτικο δέντρο

Καμπανούλες, καμπανούλες
κρεμαστές μικρές χαρούλες,
και μπαμπάκι αντί για χιόνια
στα μικρά του δέντρου κλώνια.

Μπάλες μπάλες και κεράκια
κι αναμμένα φαναράκια,
και παιχνίδια κι αγγελούδια
κι άλλα χίλια δυο καλούδια.

Κάτω χαμηλά στη βάση
μάγοι και βοσκοί έχουν φτάσει,
και προς της κορφής τα μέρη
φέγγει λαμπερό ένα αστέρι.

Ρένα Καρδαίου

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Ποια στολίδια ήταν κρεμασμένα στο χριστουγεννιάτικο δέντρο; Τι υπάρχει στη βάση του δέντρου και τι στην κορυφή του;

Ρώτησε τους γονείς σου αν θυμούνται κάποιο ποίημα για το χριστουγεννιάτικο δέντρο, που έλεγαν όταν εκείνοι ήταν μαθητές. Φτιάξε με τους συμμαθητές σου μια συλλογή με όσα ποιήματα συγκεντρωθούν.

Φαντάσου ότι γίνεται ένας διαγωνισμός για το πιο παράξενα στολισμένο δέντρο. Τι θα κρέμαγες στα κλαριά του; Θέλεις να το ζωγραφίσεις;

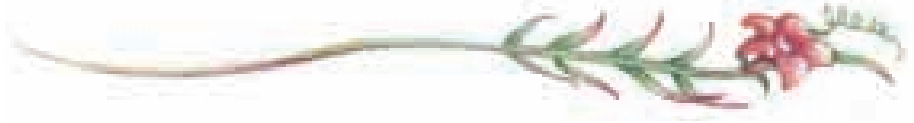

Για ν' ακούσεις τραγούδια με θέμα το χριστουγεννιάτικο δέντρο, σου προτείνουμε: α) το «Δεντράκι μου περήφανο» από το CD *Χριστούγεννα. 16 Τραγούδια από όλο τον κόσμο* και β) «Το χριστουγεννιάτικο δέντρο» και «Το έλατο που έγινε χριστουγεννιάτικο δέντρο» από το CD *Χριστούγεννα Νο 1. Ουράνιο τόξο*.

Φτιάξτε με τους συμμαθητές σου ο καθένας τη δική του χριστουγεννιάτικη κάρτα. Πάρτε ένα κομμάτι χρωματιστό χαρτόνι και διπλώστε το στη μέση, ώστε να του δώσετε το σχήμα της κάρτας. Ζωγραφίστε στην εξωτερική πλευρά ένα χριστουγεννιάτικο θέμα και στην εσωτερική γράψτε ευχές. Στολίστε το χριστουγεννιάτικο δέντρο της τάξης.

Ο Αϊ-Βασίλης θα βρει το δρόμο του

Ο Ιβάν και η οικογένειά του εγκαταλείπουν τον τόπο τους κι όλα τα υπάρχοντά τους, μαζί και την Ευτυχού, τη γάτα τους, εξαιτίας της καταστροφής που προκάλεσε μια χιονοστιβάδα. Είναι παραμονές Χριστουγέννων. Στην κατασκήνωση της νέας χώρας που μεταφέρθηκαν όλα είναι χιονισμένα και στολισμένα. Ο Ιβάν είναι σκεπτικός. «Θα μπορέσει άραγε να με βρει φέτος ο Αϊ-Βασίλης;» αναρωτιέται καθώς ρίχνει το γράμμα που έγραψε για τον Αϊ-Βασίλη στο γραμματοκιβώτιο. Είναι παραμονή Πρωτοχρονιάς και στη στολισμένη αίθουσα της κατασκήνωσης όλοι γιορτάζουν.

Ο Ιβάν κοίταζε χαρούμενος τους γονείς του που χόρευαν ξέφρενα. Τους καμάρωνε. Ξαφνικά ο πατέρας κάνοντας μια απότομη φιγούρα, τον άρπαξε παρασύροντάς τον στο χορό.

Δίχως να καταλάβει ο Ιβάν βρέθηκε στην αυλή, κάτω από το μεγάλο έλατο που ήταν στολισμένο με ολόλευκες μπάλες χιονιού. Άρχισαν να χορεύουν και οι τρεις τους γύρω από το δέντρο και ξαφνικά η μαμά φώναξε:

– Α! Ένα όμορφο κουτί κάτω από το δέντρο!

– Για να δούμε, Ιβάν, άνοιξε το κουτί, είπε ο πατέρας και τον παρέσυρε χορεύοντας μαζί του.

– Μα πατέρα ... δεν ξέρουμε για ποιον είναι αυτό το κουτί, δίστασε ο Ιβάν.

– Για να δούμε τότε ... Ίσως γράφει για ποιον είναι, είπε η μαμά κι έσκυψε και διάβασε πάνω από το κουτί:

*Για τον Ιβάν
Κατασκηνώσεις Ακριτοβουνίου*

– Άνοιξέ το, επέμενε ο πατέρας.

Ένας περίεργος θόρυβος ακουγόταν μέσα από το κουτί.

– Κάνε γρήγορα, επιτέλους ... Ξεπαγιάσαμε, διαμαρτυρήθηκε η μαμά.

Και τότε, μπροστά στα μάτια όλων, μέσα από το κουτί ξεπρόβαλε ένα γατάκι.

Ήταν ολόασπρο και φορούσε μια κόκκινη κορδέλα στο λαιμό, ολόγεια με κείνη που φορούσε η μαμά στα μαλλιά της τις γιορτές. Τους κοίταξε φοβισμένο, ενώ έτρεμε λιγάκι από το κρύο.

— Ω, πόσο μοιάζει με την Ευτυχού! φώναξε ο Ιβάν και πήρε στην αγκαλιά του το γατάκι για να το ζεστάνει. Οι γονείς του κοιτάχτηκαν στα μάτια χαρούμενοι.

— Και πώς θα το ονομάσεις; ρώτησαν.

— Ασπρουλού, είπε με σιγουριά ο Ιβάν κι έπειτα γέλασε χαρούμενα. Ασπρουλού είναι ό,τι πρέπει νομίζω ...

— Ωραία ιδέα, είπε η μαμά. Ωρα για ύπνο όμως γιατί αν μείνουμε κι άλλο εδώ θα ξεπασιάσουμε κι εμείς και η Ασπρουλού σου.

Κατερίνα Αναγνώστου

Τι ήταν εκείνο που έκανε τον Ιβάν να σκέφτεται ότι ο Αϊ-Βασίλης δε θα έβρισκε το δρόμο για να φέρει το δώρο του;

Τι νομίζεις ότι έγραφε ο Ιβάν στο γράμμα που έστειλε στον Αϊ-Βασίλη; Τι θα έγραφες εσύ στο δικό σου;

Με τους συμμαθητές σου αναζητήστε παλιές κάρτες που να απεικονίζουν τον Αϊ-Βασίλη και ο καθένας ας φτιάξει την ιστορία του.

Κάλαντα Πρωτοχρονιάς

Αρχιμηνιά κι αρχιχρονιά κι αρχή του Γεναρίου,
 Άγιος Βασίλης έρχεται από την Καισαρεία,
 βαστά εικόνα και χαρτί, χαρτί και καλαμάρι,
 το καλαμάρι έγγραφε και το χαρτί μιλούσε.
 – Βασίλη, πόθεν* έρχεσαι και πόθεν κατεβαίνεις;
 – Από τη μάνα μ' έρχομαι και στο σχολειό μου πάω.
 – Κάτσε να φας, κάτσε να πιεις, κάτσε να τραγουδήσεις,
 κι αν είσαι και γραμματικός, πες μας την άλφα-βήτα.
 Και στο ραβδί του (α)κούμπησε να πει την άλφα - βήτα
 και το ραβδί του (ή)ταν ξερό, κλωρά βλαστάρια βγάζει,
 και πάνω στα βλαστάρια του πέρδικες κελαηδούσαν.
 Σ' αυτό το σπίτι που 'ρθαμε πέτρα να μη ραγίσει
 κι ο νοικοκύρης του σπιτιού χρόνια πολλά να ζήσει
 και να μας και να μας καλοκαρδίσει.

Από τη Σωζόπολη

Σπύρος Καρδαμάκης, «Ο Άι Βασίλης και η θαιλιόπιτα»

*πόθεν: από πού

Ἦρθε η Πασχαλιά

— Ἦρθε η πασχαλιά!
λένε τα πουλιά
πάνω στα κλαδάκια.

— Ἦρθε η πασχαλιά
λέν όλο χαρά
και τα λουλουδάκια.

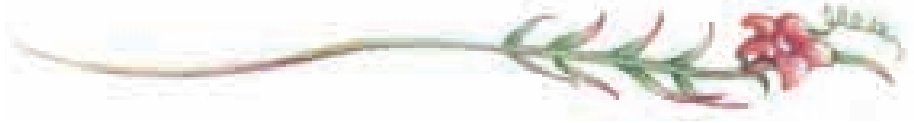
— Ἦρθε η πασχαλιά!
λέει, καθώς κυλά
και το ποταμάκι.

— Ἦρθε η πασχαλιά!
και τσουγκρίζει αυγά
το μικρό παιδάκι.

Χάρης Σακελλαρίου

Χρήστος Γαρουφαλής, «Τα πασχαλινά αυγά» (λεπτομέρεια)

Το λαγουδάκι της Λαμπρής

Ολοχρονίς η χαρούμενη οικογένεια του κυρ Λαγού χοροπηδάει, τραγουδάει και πλέκει κοφινάκια για το Πάσχα. Και σαν φτάσουν οι μέρες της Λαμπρής, ο κυρ Λαγός φωνάζει στη γυναίκα του και τα παιδιά του:

«Εμπρός! Φορτώστε τα καλάθια στην πλάτη σας και δρόμο για την πολιτεία. Θα περάσουμε από το σπίτι της κυρά Πασχαλιάς πρώτα».

Και τα λαγουδάκια φορτώνονται τα μισογεμάτα από καραμέλες και σοκολάτες καλάθια τους και ξεκινούν για την κοντινή πολιτεία. Κατά το σούρουπο φτάνουν στο σπίτι της κυρά Πασχαλιάς.

«Χρόνια Πολλά, κυρά Πασχαλιά. Απογέμισέ μας τα καλάθια μας», της φωνάζουν.

Και η κυρά Πασχαλιά τούς γεμίζει τα καλάθια τους με κόκκινα αυγά.

Βαριά φορτωμένα ύστερα τα λαγουδάκια, σα σκοτεινίασε, πήγανε κρυφά κρυφά στα μαγαζιά και πήρανε τη θέση τους μέσα στις βιτρίνες. Στύλωσαν περήφανα τα αυτάκια τους, σήκωσαν όρθια τα δυο μπροστινά τους ποδαράκια και περίμεναν να ξεμερώσει για να 'ρθουν οι φίλοι τους τα παιδιά, να τα καμαρώσουν.

Αχ! Τι χαρά, σαν μαζεύτηκαν μπρος στη βιτρίνα τα παιδάκια. Ποιο θα πάρει το γεμάτο κοφινάκι, ποιο θα πάρει το κόκκινο αυγό!

Σαν τέλειωσε η πασχαλιάτικη γιορτή, τα λαγουδάκια γυρίσανε πάλι στο δάσος και άρχισαν να πλέκουν καλάθια για τη χαρούμενη γιορτή, που θα ξανάρθει την ερχόμενη Λαμπρή.

Αντιχόνη Μεταξά (Θεία Λένα)

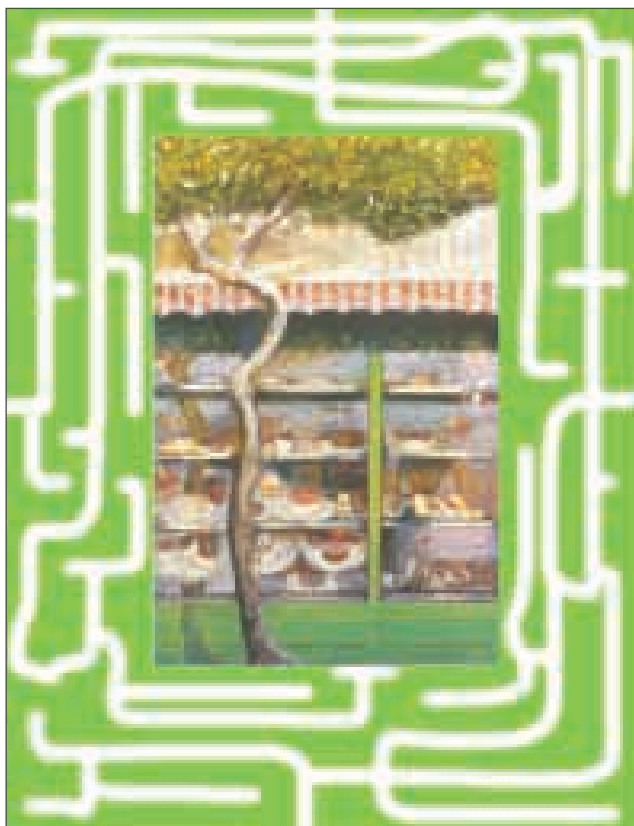
δραστηριότητες

Ποιος γέμισε τα καλάκια με κόκκινα αυγά και σε ποιους τα έδωσαν οι λαγοί;

Ποιο δρόμο θ' ακολουθήσουν τα λαγουδάκια για να φτάσουν στη βιτρίνα;

Ειρήνη Ηλιοπούλου,
«Ζαχαροπλαστείο»

Μοιραστείτε ρόλους και «παίξτε» την ιστορία με τα λαγουδάκια στην τάξη. Μπορείτε να φτιάξετε χάρτινα καλάκια και να τα γεμίσετε με αυγά, καραμέλες και σοκολάτες. Στο τέλος χορέψτε όλοι μαζί με τη συνοδεία κάποιου πασχαλινού δημοτικού τραγουδιού, που μπορείτε να βρείτε σε διάφορα CD, όπως στα *Πασχαλινά* της Δόμνας Σαμίου.

Ο Χριστός και τα πουλιά

Κάποτε, λένε, έσκυψε ο Χριστός στα νερά μιας λίμνης και του έπεσε ο σταυρός και χάθηκε. Τότε μαζεύτηκαν γύρω του τα πουλάκια και θέλησαν να βοηθήσουν. Πρώτα πάει το περιστέρι, σκύβει στη λίμνη και βρέχει μόνο τα νύχια του. Ο

Χριστός για να το θυμάται του βάζει κόκκινο χρώμα στα ποδαράκια του. Πάει το χελιδόνι, δεν καταφέρνει τίποτα. Ο Χριστός του βάζει την κοιλίτσα του με άσπρο χρώμα. Στην καρδερίνα, που δεν μπόρεσε κι εκείνη να τα καταφέρει, βάζει κόκκινη τη μούλα και βάζει πιτσιλιές στα φτερά. Στην πέρδικα για σημάδι βάζει μύτη και πόδια κόκκινα, της σουσουράδας κάνει τρίχρωμη την ουρά της, στον κοκκινολαίμη —το λέει και τ' όνομά του— βάζει κόκκινο το λαιμό, στ' απδόνι χαρίζει μελωδική φωνή. Έτσι συνεχίστηκε και στα άλλα πουλάκια, είτε μικρά είτε μεγάλα.

Τέλος, ένας αϊτός από ψηλά ζυγιάζεται και ορμά μέσα στα νερά και ανασύρει το σταυρό. Τότε ο Χριστός τον σφραγίζει στη ράχη και τον κάνει σταυραϊτό.

*Λαϊκός θρύλος**

* **λαϊκός θρύλος:** διήγηση, δημιουργήμα της φαντασίας του λαού

δραστηριότητες

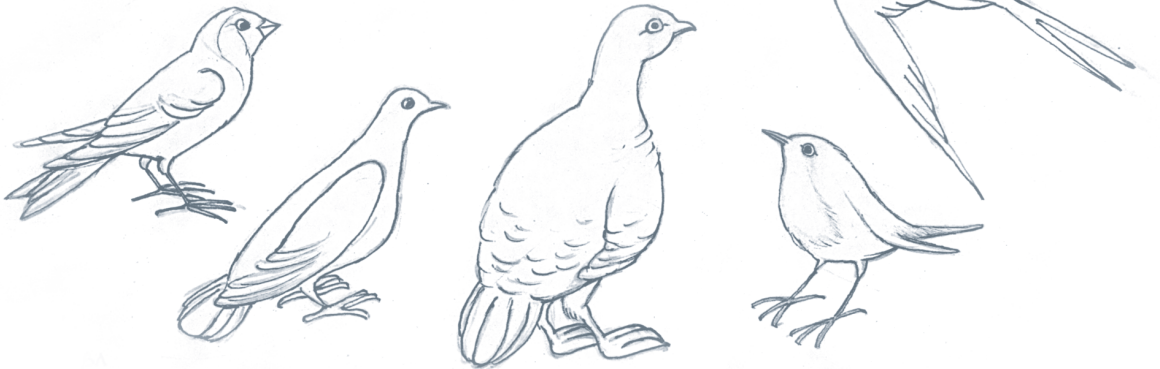
Απ' όλα τα πουλιά που προσπάθησαν να βοηθήσουν το Χριστό, μόνο ο σταυραϊτός τα καταφέρνει. Όμως ο Χριστός ανταμείβει όλα τα πουλιά. Γιατί πιστεύεις ότι το κάνει;

Το αίνιγμα «Από πάνω σαν τηγάνι, από κάτω σαν μπαμπάκι κι από πίσω σαν ψαλίδι» περιγράφει ένα από τα πουλιά, που αναφέρονται στη λαϊκή παράδοση που διάβασες. Μπορείς να μαντέψεις ποιο είναι;

Ποια χρώματα χάρισε ο Χριστός στο κάθε πουλί; Χρωμάτισε το κάθε πουλί με το σωστό χρώμα!

Η μουσική μπορεί να μιμηθεί το τιτίβισμα των πουλιών, όπως στο μουσικό παραμύθι του Σεργκέι Προκόφιεφ *Ο Πέτρος και ο Λύκος*. Αν υπάρχει αυτό το CD στο σχολείο σου βρες ποιο μουσικό όργανο χρησιμοποιεί ο συνθέτης για να δώσει την εντύπωση ενός πουλιού που κελαηδεί.